

zeruko ARGIA

IDAZKOLA TA BANAKOLA: OKENDO. 22 - SAN SEBASTIAN - TEL. 26666 - PREZIOA 3 PEZETA

OMENALDIA'REN EGITARAUA

23'an: Meza Nagusia. Izlaria: A. Gaztelumendi
«Lartaun» abestalde ta Txistulari taldearen musikaldia. Bertsolariak.

Bazkaria. Tartean Erriko Aiuntamentuak agiri bat eskeiñiko dio D. Manuel Lekuona'ri.

24'an: Apaizen omenaldia.

D. Manuel'en meza. Irun'go Lekuona gotzaiak egingo du itzaldia. Meza ostean: Pierre Laffitte: «D. Manuel eta Euskal Literatura»; Jose Migel Barandiaran: «D. Manuel'en Euskalerriko lanak; eta Oñatibia; «D. Manuel Liturji euskaratzaillea». Gero bazkaria eta kuadroaren eskeintza.

MANUEL LEKUONA'ri Omenaldia

ARTE-ZALEA

Lekuona apaiz jaunari antzirudi bat pintatzen ari natzaio. Pralle-aulki zabal batean eserita degu, leirotik begirada Oiartzungo ibarraruntz —erreaka, baserri, zelaia— iges egiten zaiolarik. Batzuetan, besoa luzatuta, «Regoyos, Regoyos» esaten du ixilka, asperen bat bezela.

Gure don Manubel au, Literatura eta Kondairan ez ezik, Arte-landan ere iaioa degu. Askok dakiena, asko ikasi eta aztertu duena, baliozko arte-obrak illunpetik azaldu dituena.

Berrondo apaiz jaunak gai ontaz, ain zuzen ere, idazlan bat eskatu dit Zeruko Argia-rentzako, bañan nik ezetz erantzun, lanaz itota nagola ta, beste batek egin dezala, esan diot zakarki.

Eta don Manuelen begi argiak kopiatzen ari naizen bitartean, Berrondori erantzundako zakarkeria aitortzen diot.

—Egin gauza motx bat —esan dit apalkiro don Manuelek— zeatzak neronek emango diskizut-eta.

Beraz pintzelak utzi, lapitza eta papera artu ta zeatzak jasotzen asten naiz.

Don Manuel Lekuona, Vitoriako Apaiztegian Artea erakusten zuen, Arkeologia, Arte zarra batezere. Eleizetan irauten duten obra zarren zain-teea zuen beregain. Aldi artan, Apezpiku jaunakin Pastoral-bixitak egitera joaten zanean, ez zuen denbora galtzen gure Lekuonak, azterketan ibiltzen zan eleiza eta baseleiza zarretan.

Milla bederatzireun ta ogei garren urtean «Greco» bat billatu zuen Salinas-en, Dorleta baseleizan. Done Franzisko irudia zan.

Beste batean, milla bederatzireun ta ogei ta bost garrenean, beste «Greco» arkitu, au Iraeta-ko eleiza edo ermitatxoan, eta Done Paulo irudiakin.

Don Manuel, ixil-une baten ondoren, bere gaztearoko oroiak ausnar-tzen asi da.

—Oyartzungo Goiko-kalea Regoyos-ek pintatu zuenean, ni an begira nengola esango nuke. Egia, ez nago ziur. Bai ordea Regoyos-ek Oyartzunen beste paisajea egin zuenean. Kaleko iturri batera botikarioreen neskamea ur billa joan zan, eta pegarra betetzen ari zan bitarte, antxe gelditu zan neskamea, lurrerañioko gona luzeakin jantzita, denbora artan oitura zan bezela. Txoko hura kopiatzen ari zan Regoyos-ek neskamearen fiura be-reala egin zuen, baita pegarra ere, bere burnigorritzko koloreakin eta diztira argitsuekin. Arrikarria!

—Polita eta interesantea, don Manuel. Mañan beste Arte-billaketak ere izango dituzu noski.

—Bai. Oñati'n, Santa Ana komentuan, Divino Morales-en «Piedad» bat arkitu nuen, orain dala bi urte. Milla bederatzireun ta irurogei ta bost garrenean. Firma gabeko pintura da, baña Mirales-ena dela zalantzarik gabe esan dezakegu.

Lekuona apaiza beti ibiltzen da etxeko eskultore zarren lanak estu-diatzen. Len, Gipuzkoako erri tipiak eskultore aundiak zituzten, Azpeiti, Arrasate, Zizurkil... Irudigille oien lanak, Bengoetxea, Arizmendi, Antxieta eta abarrenak, ondo aztertuak ditu don Manuelek.

Izan ere, azken urte auetan Ama Arrazolari bere karrera-ko tesis egi-teko lagundu eta zuzendu dio. Lan ederra benetan Ama Arrazolarena, «Gipuzkoako XVI garren mendeko Arte» gaia duela.

Askok geiago ere itzezin genezake Don Manuelek Arteakin duen artuemanari buruz. Bañan illuntzen asi zaigu, eta etxeko tinbrea entzun da. Sei ta erdiak bai dira, eta ordu ortan Extanis Mendin-goia, taxista jatorra, zai izaten degu atean. Extanisek don Manuel artu ta Andoain-era eraman bear du.

Agur don Manuel, Lekuona zarra, zuk batzuetan firmatzen dezun be-zela. Laister zure omenaldia, eta zure errian. Norbaitek omenaldia merezi ba du, zu zera, don Manuel.

AYALDE

ZENBAKI ONTAN:

B. Arregi'k: «Euskaltzaindia ta Eusko kultura; «Anes Arrinda'k»: Euzkera. Gazteiz'ko Seminarioa'n»; Ayalde'k: «Arteazalea»; Basarri'k: «Euskal bertsolaritza»; Tx. Irigoyen'ek: «Don Manuel, an ta emen»; Antonio M.ª Labayenek: «Lekuona, zentzuona»; Carlos Santamaria'k: «Apai-za»; eta Villasante'k: «Bizi balitz...».

BIZKAIA

GALDAKANO

NEURE LANTEGITIK:

Iragarrita egon zan legez, illa onen 8'gn gabeen euki genduban eusko-jai bikain bat benetan jai eder bat, erri ontako "Regio" igeleketako aretuan "Andra-Mari" euzko dantza taldean omenez, sor-tu zaneke amar'garren urteurrena ospatutako. Jai orretan, Bilbao'ko Andoni Deuna'ko Abesbatzak abestu eban, da, zelan abestu! zazpi euzkel abesti, obetuago' bikaña.

gure agurrik xamurren bat ZERU-KO ARGIA'ren bitartez.

Ill'onen 9'gn ospatu zan erri ontako Ganguren mendigoizale taldearen urteroko batzarra bazkun orrek eragin-barri daben areto, toki ederrian, naita orain amaitu barik aurkituten dan. Bertan artu ziran erabagiak, sakonak, ongarriak izan ziran bazkun onetzaz, ta mendigoizale tasunetzaz, baña, erabagi guztiak idatziten asi ezketiño, luze egingo litzake ta, ez-togu besterik esango, laster toki barria amaitu biar zala erabagia artu zan, da, orretarako Batzordea barritzut, barriak kemen bizia eka-rriten dabela-ta.

izango al'da urte askuan ikusi ba-rik euki daben Aita jakintsu orren jayoterri ontan.

Jorralla onen bigarren igandean, illa'n 9'gn Enkartañi'ko Arzen-tales ill da erri ontan ezagun ta maitegarri dogun Aldana'tar An-der, muti euzkeltzalearen ama kutuna. Galdakaotz asko izan zi-ran erri aretara jua ziranak, gu-re adiskide zintzua'ren amari sa-min-agurra egiten. Ander, bene-tako adiskidea, laguntsen dauzki-gu aldi samin ontan, da, Jaun-Goikua'k bere aldemenean eukiko aldau zeure ama kutuna.

BASA-JAUN

MENDEXA

Jorrailla'ren bederatzian euki eban abitxua artzia Berri'ko le-ke'metxe edo konbentuan, Sebas-tiñe baserriko Kontxita Alzibar'ek.

Egun orretan automobil aundi bat jente izan zan beregana joa-nik, etxeko snide ta lagunekin. Bera be neska zintzo ta alaia zan eta lagun asko eukazan. Orain guz-tiak orditzen dira beragaz be.

Maiatza'ren lenengo domekan, Mendaxa'ko "Goi-Alde" izeneko taldeak, ibilladi edo exkurziño bat egin'go dau Ibarruri'ra. Eguna alai igarotzeko jaialditxo bat antolatu dabe bertan, pelota partidu, dan-tz, antzerki ta abar.

Mendexa'ko antzezleri taldea Markiña'ra'ko itzeginda dago, "Bor-çatxuri" deritxon antzerkia an-tzezteko. Joateko asmoan dagoz, baña oraindik etzak'gu zein egu-netan izango dan.

Mendexa'ko antzerki taldeak an-tzerki asko antzeztu dau, baña orain udara urreratzen goiaz eta utzi bearra izango dau, udaldian ez dau astirik eukiten gertututeko ta.

TXAKARTEGITAR Joxe

GIPUZKOA

ZUMARRAGA

JAIOTZAK

Pazkoa gaueko elizkizun ederrean eta Jaungoikoaren erri aurrean, Ugutzatua zan da PIKASARRI tae MIREN NEKANE Aingerua.

Gure zorianik beroenak bere gu-raso Euskaldun jator diran IMA-NOL ETA MANUELARI.

ZERUKO ARGIA'REN maitale eta gure lagun aundi diran ELGA-RRRESTA'tar.

PEDRO'K, eta bere emazte Ugar-te KASTEJON tar ESPERAN-TZA'K ikusi dute beren sendia ugariturik, Zortzi garren lore mar-dul batekin.

ATANASIO ALBERDI; jaiio be-rriarren osaba, ta ELGARRESTA'tar M.^a PUY —Arreba— izan di-ra bataio guraso.

YON EMEKA Izenarekin Ugu-tzatu dute. iZORIONAK!

ERREKARTE

AMEZKETA

Astekari onek, emendik aurrera izango du txoko bat, gure herriko gora-berak azaltzeko.

Euskal-Herrian, euskerazko "pe-riodikoak" gutxi izanik, saia bear degu, daudenak indartzen, orreta-rako aukerak irakurtzea izango litzake Lenengo.

Ondo da gaurko jokaerak, ontzat artzea, bañan, antziñako oiturak eta izkuntza alde batera utzi ga-be. Danok gaude beartuak, alde-guna geure aldetik egiteko, euskal kutsu ori galdu ez dezagun, naiz da gure herrian arazo au ez izan.

Pozgarri izango litzake "arpide-dun" berriak egitea, ala izan ez-keroz, astekari onen bigarren orrial-dean daukatzu zein tokitara zu-zendu. Uste degu bai-ta ere laix-ter izango dala sal-toki bat, inork herrian bertan artu nai izan ez-keroz.

EBA

TOLOSA

Ill ontan zer entzuna ta ikasia izan degu.

Erestaldi eder bat, Beasain'go abeslariak eta Donostiko orkestak emana, Bello Portu buru zutela,

Prantxiskanoen eleizan Dana be-tea zegon ta asko zutik egon gi-ñan.

Lantegiko sendagile ta Kruz Ro-ja'koak sokorrismo kursillo bat era-tu ziguten. 270 persona baziran ize-na eman zutenak. Igarondo antzo-kian izaten ziran ta bete egon oi-zan. Badirudi jendeak ikasteko gogoia badula.

Ba'ta ere, mendigoizkeltzako sokorrismoko jardunaldi bat egin zuan izan zan Klub Alpino Uztu-rre'n.

Illaren 20'an asita, Igarondo An-tzokian lau itzaldi izan dira. Gaia, zure erantzukizuna munduaren au-rrean, izan zan.

Beste iru egunetan, neska gaz-teak Azion Katoliak alkartu dira gai onekin: Eizitzaren asiera.

GARIZUMA IGARO DA

Gogojardunetaz itz batzuek jarri nai ditut.

Bi talde euskeraz izan ditugu. Bat Frantxiskanoen elizan; izla-riak Lasa'tar Aita Julian ta Ga-ra'alde'tar Aita Joxe Manuel ziran.

Beste taldea Parrokian izan da. Izlaria Arregitar Eugenio Andoa-ingo koajutorea. Zer ederki itz egin zenigun Aita Arregi; eskerrak bialtzen dizkizugu. Talde ontan jende gutxi alkartu giñan. Nere ustez bi utsune edo fallo izan di-ra; bata propaganda gutxi egiña ta bestea azkenerako utzia talde au. Gazteak, ortaz pixkat itz egin degu ta uste degu datorren urtean gure itzak aintzat artuaz gauzak ebeto egingo dir ala.

Ostiral Santu goizez Gurutz bi-dea izan zan Izaskune raño. Jende asko alkartu giñan ta zeñen eder-ki itz egin zuten Tolosa'ko apa-izak!

Gurutz bide onen bukaera To-losa'ko Erretore jaunak egin zuan euskeraz eta erderaz.

Egun ontan bertan, Azpeiti'ko antzelariak ta abeslariak Jaunaren bidetan antzeztu ziguten. Iparra-girre antzokia bete bete zegon. Txalo ugari jaso zuten.

Pazko egunez, urtero bezela ze-zenak iza nziran eta an bildu za-na Sierbatako moiantzat zan.

Pazko biaramonean, bi antzerki jator izan genitun. Bat Iparragi-rre antzokian; Idiazabal'ko Axari taldeak Larratzean sua jarri zi-guten. Bestea Gorriti antzokian; Donostiko Jarrai taldeak, gizon ZUZENAK antzeztu ziguten.

Illaren 31'an. Leidor zinean, CIT taldeak eratuta, Tolosa'ko artis-taen aurkeztea izan zan; lenengoz agertu zan San Jose Ikastetxe-ko tuna. Oso arrera ona egin zitzaion.

LARREA'TAR ALAZNE

ALBIZTUR

Aspaldiko denbora auetan, ixilik gaude txoko ontatik, baño berriz ere kuku jo nai genduke.

Albizturko errian, Arrue'tar Pe-dro alkate jauna, asmo eta egin-tza berritan sartuta dago; argi ona ipintzeko alegia eta Iberduero jar-tzeko guzia aurreratua dago.

Baño ez du bere iritziarekin eta ingurukoan iritziarekin dana egin eta erria ez jakiflean baztatu, baizik etxe guztietara paper bat-zuk bialdu ditu, egingta onen berri emanaz: kastuak, laguntzak, ordaindu - bearrak, erreztasunak eta abar; gañera paper bat nai duanak izen-petzeko. Zer esan gutxi izan da eta erriak oso ondo artu eta baieztu du, bi ez gañon-tzekoak danak. Beste gizaarteko eta erriko egitura edo gora-bera-tarako ere adibide bezela artu li-teke. Baño euskera besterik egiten ez dan erri batean, paper oiek eus-keraz bear zuten eta onela erria aintzakotzat geiago artzen zan.

Gogo - jardunak. — Epaillaren amabitik emeretzira, gogo-jardu-nak izan dira erri ontan. Emilio Lizarza Amezketa'ko Erretore Jau-na zuzendari Erria asko saiatu da bere Jainko Itzak entzutera etor-tzen eta atsegingarri izan zaizkio. Aitortza asko eta asko, eta azken egunean Jaun artze bikaña izan zan.

Eriotza.—Otsailaren ogeita bian Etxenagusi'tar Josefa ij zan. Bere lau seme eta lau alaben artean eman zuten il-obiraño.

Otsailaren ogeita zazpian Muji'tar Karmen iltzan. Urte asko ga-xotasunean eta naigabeen igaro ondoren.

Epaillaren amabostean Zubia-rrain'tar Emilio iltzan. Gaiz gogor batek eraman zun. Zeruan begoz-te denak.

Jaiotza.—Malbadi'tar Josek eta bere emazte Klaritak alabatxo bat izan dute. Kristautzerakoan Mari Konzeption izena jarri diote. Zo-rionak.

ELOR-GAİN

AMASA-BILLABONA

ARRANTZALEAK

Erritar ta ingurueta'koak saia-tzen dira ur-arre egunetan batez ere, amorrai arrantzan. Zaletasu-na zabeltzen ari da urtetik urtera. Bear-zana alkatetako taldeak, ur-teoro jarri ol ditu millaka amorrai arraultz. Orretaz egiten dira arrantz ugarriak ingurueta'ko erre-kean. Ta ugarriago izan bear lu-teke begirapide pixka bat danak baluteke. Legearentzat ta batez ere, lagun urkoarentzan errespetu arrasto pixka bat baluteke zen-baitek. Ur-erreketak egiten dituz-tenegatik ari naiz. Azido, ta cloro, ta abar... bota errekarra, amar amorrai arrapatzearen ta milla-ka amorraikume iltzarazi. Ni ziur naço orrela jokatzan dutenak ez-dakitela zenbateraño'ko kalteak egin dituzten, bestelaz ezin orre-lako lanik egin. Zuzen bidean jo-ka dezagun denok, guzien onerako izango da ta.

ARTO EREINTZA

Incuratzen ari gera arta erem-teko sasoiara. Loreilla izaten da egokiena noski. Nekazariok saiatu zaitezte arta azi onak, bereziak, ereiten. Ba-da (urte batzuek ba-dira agertu zala) "hibrido" deri-tzaion azia, ta klase orretan be-reziak. Ikusiko dezute zeñan uga-ria dan.

BIDE BERRIAK

Amasa - goiburua auzokoak bide berriak egin ta zabaldu dituzte beran adarrak zabalduaz baserri batzuetaraño.

Troska ballara'koak leenago egi-ñak dira.

Otalarren ere lentxeago egiña da ta Amasa-mendian zear luza-rotxo joana izan bear du. Ospele-koak, Pirrilla, Arzelus ta Marke-lus'koak ere zaleturik izan bear dute bide egokiagoa zabaltzeko. Gai orretan egiten dituzuten la-nak ez dira alperrikakoak izango.

EIZTARIENTZAT

Ba-dakizute urteoro bezela, auri-ten ere ill onen barrean, escopeta-ikusketa edo errebista pasa bear dala, ta betiko tokian.

Ill onen 6'ean Jaunak beregana-tu du, Diaz de Heredia'tar Juana, Zufiria'tar Bautistar'en alarguna.

Bere animaren alde egindako illetara jende ugari bildu zan.

Bijoa gure samitiñ agurra, seme alabei, batez ere gure lagun Pe-dro'ri.

URBIDE

LEGAZPIA

ANTZERKIA

Jorrailla'ren lenengo ta bigarren egunetan, iragarrita zegoen beze-la, Brinkola'ko "Beañola" taldeak antzeztu zigun, DENAK NERE SEMEAK, euskal antzerki bikaña.

Nola antzeztu gañera, lenengo mallako ertiliarren ondamerik ga-be, miresgarriko xalotasunean, iru atalak erakutsiaz, batez ere irugarrena, aini egitazkoa zirudin gertaera arrek, askotxo ziran mal-ko jario bukaeran.

Talde osoa akats gabe, ta ba-karka zer egiñik geien ta ardura-tsuenak zituztenak, eziñ obeto egin zuten beren lana, lerdentasun eta arretaz uen bakoitza bere neurrian agertuaz, txalo ugari jasoak dira talde jator onetako danak. Aurre-koan esaten nuan bagenduela itzaropena ikusle guztien asegarri emango zigutela antzerki au, ta ez det uste oker nengoanik, danok ao zabal egonak bai gera talde trebe onen kemenari begira.

Tamalez ikusleen aldetik utsu-nean, izan ere Legazpi'n bazan egun orretan ainbat zer ikusi, aurren lanengo Jaun artzea batetik, llin-txa'ren joka aldi garrantzitsua bestetik, auker asko urritu zituz-ten ikusleak.

Errian bertan bear zenuteke are-to bat zuen esku, antzerki au era-kusteko. Aretu nagusi jaunak ez ote dira konturatuko, Brinkola'tar bulartsu oien lanak merezi duan

(ir'garren orrialdean jarraitzen du)

go ezin litzake euzkel abestiak abestu abesbatza orrek egiten da-ben baño; errez ikusten da euren barrenean daruban euzkotasuna. Abots onak daukoz abestaldi mor-doska orrek eta ondo trebetuta, baña, orrez ganra bijotian daruaen zaletasunak euzkel abestiak abes-tuazoten dautse beste inork baño bikazña.

Abesbatza'ren urren, Bilbao'ko txistularien irakasle dan Fernan-dez'tar Boni txistulari ikasiak jo eben, iru edo lau bidarrez, berak dakien lez ondo baño obeto.

Txistularia'ren ostian, Ondarru'-ko Argoit neba-arreba gazte bi-jak, gitarra ta bandurritz, abestu ebetan iru edo lau abesti barri... baña euzkeraz; ederto auker be.

Azkenengo, obeto esan da saio bi'tan, "Andra-Mari"ko dantzariak dantzatu ebetan Euskalerri guzti-ko dantza gartsu maitagarriak: Eztago esan biarrik kementsu ta txukun egiten dablesala oien jan-tzakera guztiak. "San Anton"go abesbatza'gaitek esan dogun ber-bera esan gintzake gure dantzari auetzaz be, ondo ezagutzen doguz oiek, bijotz neba-arreba gazte bi-jak, gitarra ta bandurritz, abestu ebetan iru edo lau abesti barri... baña euzkeraz; ederto auker be.

Esan dogu batzorde ori barritzut ta geituta, auetara geratu zan: Lendakari. Eriz'tar Juste; lenda-kariordezko: Pereda'tar Patxi; idazkari: Urkijo'tar Estepan; txin-dizain: Intxausti'tar Jabier; ba-tzordeko: Izurza'tar P., Romero'tar A., Eskalda'tar J., Loroño'tar E., Telleria'tar J. M., Zaballa'tar J. A., Ealo'tar J. R., eta Saiz'tar J. M.

Esan dogu batzorde ori barritzut ta geituta, auetara geratu zan: Lendakari. Eriz'tar Juste; lenda-kariordezko: Pereda'tar Patxi; idazkari: Urkijo'tar Estepan; txin-dizain: Intxausti'tar Jabier; ba-tzordeko: Izurza'tar P., Romero'tar A., Eskalda'tar J., Loroño'tar E., Telleria'tar J. M., Zaballa'tar J. A., Ealo'tar J. R., eta Saiz'tar J. M.

Izango al dabe biar idan keme-na, artu daben biarkuna betetako.

—Ill'onen 2'gn. ospatu zan men-digoizalean ibilketa neurtu edo martxa erregulada esaten yakona, Bilbao inguruko mendiak ziar, Za-makola edo La Peña'ko OSEA men-digoizaleak gertuta. Erriko Gan-guren'go mendizale asko jua zi-ran ibilketa orretara eta, guriok irebazi daitubez lenengo ta urren-go sari asko. Poztuten gera, mu-ti-neskak zeuok irebaziñaz, naita, orretara ba'zabiltze laster egin biar ko dogun erakus-toki edo bitrina barria dakarzubesan txoli ta sa-riak ipinteko. Zorionak.

Ogeita amar urte, edo geyago, Amerika-erdi'ko Panama'n igaro ta, geure artian dogu galdakaotz Aita Arostegi'tar Jon Andoni, Jo-su Lagundikua, beren sorterr'an da Euskalerri'an denpora aldi bat egiteko asmuaz etorrita. Zoriontsu

Etxe bizitza kontua Bilbaoko Euskalherritik

T. TRIFOI

Etxe berrien premiak gure artean, beste gaitz bat sortua du: lur-jabeen irabazi alegia, ta ortik etxe berrien garestitzea. Gaitz au oso zabaldua dago azken urte auetan. Elkartek batek, Kooperatiba batek etxea jaso, edo edozein gizon, naiz empresa batek etxea jaso, alde aundia sortzen da etxearen prezioan. Elkarreak erdi-prezioan egingo dizu etxea.

Elkarte bat probintzi guzira sortuko ba litz, beraz, asko merkatu ko litzake etxegintza. Ta asmo au dute buruan gure Gipuzkoa'ko Aurrezki Kutxa Probintzialak eta Langilleen Batzordeak.

Ta lengoan alkartuta egonak dira gai au eratu nairik. Batzar orretan erabaki bat artu da: Etxe-Bizitzaren Ministerioarengana jotzea, alegia, onek bere "poligonoak" gure Elkartek auen eskutan utzi ditzan. Eta onela Aurrezki Kutxak eta Langilleen Batzordeak, bere aldetik alegiñak egingo litzukete, etxegintza alik eta zuzenen eta merkeen ateratzen.

Ta ez uste, eskabide onek zimendurik ez duanik. Ain zuzen ere, Ministerioak bere "Etxe-sail" batzuek uzteko erabakia artu du Donostia'n eta Gipuzkoa'n. Eroso dator, beraz, eskabide au, Or-emen zatika egin bearrean lan au, askoz sendoagoa izango litzake eralgintza ta lana, probintzi guzira Elkartek bat sortuko ba-gendu.

— oOo —

Ta zerbait argitzeko, ongi etorriko zaigu zenbaterainoko eginbearra dagon gure artean, ikustea. Gipuzkoa'n 25.000 etxe-bizitza ba- dira ja-

Ezta, beraz, lan txikia aurrean deguna. Onela daude zai, Andoain'en 350 etxe-bizitza; Azpeitia'n, 720; Azkoitia'n, 777; Beasain'en, 548; Donosti'ko Bidebietan, 1.908, ta abar eta abar...

Orrenbeste laneko etorkizunak, begirapen aundia eskatzen du gure aldetik. Etxegintza ugari orretan, geroago ta garestiago ta gorago joango lirake etxe-prezioak. Lur-jabeak, beti aukeran izango luteke, nai dutena eskatzea, Noiz edo noiz, goraka etengabe orri bere orma jarri bear zitzaien, eta orra asmo garbi ta ederra ori iristeko. Lanbide ori ar beza bere gain gure Aurrezki Kutxa Probintzialak eta Langilleen Batzordeak eta Gipuzkoa guzian mesede aundia izango dute etxe-bizitza premia dutenak.

Beraz, langintza onetan, irabazia baiño, gizarteari mesede egitea artu bear degu asmotan. Bidagor jaunak aitatzen zigun "Gaitz ustela" kentzeko ta sendatzeko biderik egokiena ortik urratu dezakegu.

Askok dira etxe-zai daudenak. Gerora ta gelago izango dira etxe-perritan itota arkituko diranak. Ez al-da ordua, Gipuzkoa osoa batean artu ta etxegintza ori irabazi kutizi gabe lan egingo duten gizonen eskutan jartzeko?

Asmoa ederra da Euskalerrir guzira. Orain, bidea urratzeko atea zabaltzen saia gaitzen. Urteak aurrean dauzkagu buruz jokatzeko, Gure gizarreak eskerririk onenak emango dizkigu, ames au egi bihurtzen ba-degu.

IRUN'EN

Lengo larunbatian Irun-en nintzan lagun baten automobillian joan da. Beste adixkide bat ere gurekin zertorren: au irundarra.

Gau illuna zan oso, euri jasa gogorrakin. Ayuntamentu aurreko San Juan enparantza pasatu genduan eta aldapa bera kotxiantzat tokia nun billatuko asi gihan poliki-poliki. Alako batian ertz bat libre oso ego-kiya arkitu ere bai.

¿Zenbat urte Irunen ez nintzala? ¿Zortzi, amar? Or nunbait. Igande goiz batez itzaldi bat ematera joan nintzan. Ordutik onuntz pasatu bakarrik egin det Irun-dik.

Erri bat aspalditik ikusi ez degunian eta berriz bertara irixtean ba dirudi bere alderdi izkutu bat erakusten digula.

Ni gaztetan Irunen bizitakoa naiz. Bertara ezkondu nintzan. Santiago kalia eduki gengan gure lenengo ka-bi-ya. Etxe polita benetan. Bidasoaz beste aldeko Euskalerrira alde batera. Beste bakoitik berriz Jaizkibel ikusten zan. ¿Nola aaztu etxetxo ura?

Nik Irun asko maite det. Zenbait gau illunetan, euri-ya goian-beian, entzuten zan ibai ondoko kale baztar zoragarri artan aurretik erabakitako ao-tristua. ¡Fiuuul

Norbaitek edo norbaitzuk ententituko zituzten gau illuna urratzen zuten fistu zorrotz aiek.

Ba dakit aizkenengo urte auetan millaka kanpotar bizitzera etorriak dirala Irunera. Baño nere aizkenengo gau bixita artan, automobilletik jeixtean, nik entzun nituan aurreneko itzak euskeraz izan ziran. Au ezin ukatu.

Espaloian, aterpetuta, bi mutill gazte euskeraz... Baserritarrak, edo kale ingurukoak ziran noski. Baño, dana dala, Irungo erriak ezin zezakean arrera oberik egin.

Artikulo batek pena haundia emon daust, fastxista eta dokmatikoren legez sentitzen daelako.

Ni lagun bat dot, bihotzez maitatzen dot, nire ondoan dagolako. Felipe dau izena. Felipe ta biok lagun miñ izan gara. Bera jayotzez, arrazez, ohituraz, eta "absolutoaz" (hizkuntza) euskalduna dala diñost; Ni gizajoa, ostera, sasieus-kaldun naiz eta sasi-langillea izan ari nazela diñost.

Nire gurasoak eta irurok Euskalherriat gure bizitza bizibzera (ez bakarrik dirua irabazteko) etorri gatzazuez. Alegia! Euskaldunak izatera ari gara, euskaldun barrak, ohituraz eta hizkuntzaz gara-ta. Ikasi dot euskerea, euskaldun biurtu naz eta nire bihotzaren oso barruan Euskalherria deukot. Mezederik ez dot gura, meziprezi-rik bere ez bai ta guztiz ere euskal-fastxismoren produktoa izan nazela esan dedilla ere ez eztot gura.

Niretzat, danontzat uste dot mndua beti aldaratzen eta ibiltan diardu. Bai Euskal-Herria eta euskerea eztira "asolutoak", eztira biziten zeruan, ezyakuz menditik etorri, baña gizonak gara-eta herri ala alderdi batean bizi behar dogu, hori bai, ez ametsetako edo ideitutsen mundu batean, txarto egositako ideitatzuek.

Euskaldunak etzaree zuek bakarrik!

Euskal Herria ezta bakarrik batzuek pentsaten dabena. Gu gara Euskal Herria. Hemen biziten garenok. Euskal-Herriko sasi-erdal herria ezta euskal-fastxista batzuegaitik izaten. Nok egin dau olaxe Euskal-Herria? Nor da hemen fastxista? euskalduna ala bestea? Nortzuk euren nortasuna galdu ari dira? Zeñek menperatua-goak dagoz? Horregaitik asarratu egin yat nire bihotzeko Felipe lagun hori.

Jo daigun guztiok gaita gallego hori! Eske dezagun gallegoa galianoentzat!, baña kontuz hortik! egin daigun bai ta be Euskal-Herria hemen "bizi-nahi" dabenen-tzat.

Joka daigun guztiekaz bardin, ez justitzi astraktoagaz (neurri mekanikoa) baizik eta gizonak eta gizonaren proyeksiñoa (gizarte naturala) darabillegaz. Fastxiskeri asko doguz munduan, beste bat gogorra eta nardagarniagoea (erbeste-koak) gure herrian egiteko. Ez nago konforme edozein gaita apurtzailleagaz baña nire lagun Felipe-gaz bez. Ba datik hemeko erbeste-koak kulparik ezdebela. Horreik, ni be bai batzuentzako, estruktura tikiak gara (zelanbait esa teko). Haugaitik horreikaz be bai nago, gauzak alkarregaz ikus eta konpotzeko. Baña ez daigun ahaztu mesedez, batzuk bakarrik eskuak eztirela, zirkunstantziak bakarrik, bes estruktura baten makiñak; ez diren batzutan, askotan, fastxiskeri horregaitik, esku zirkunstantzi, makiña eta bai BUI-RAK direla baño, Orduan eta horregaitik honeek kulpableak doguz.

Olaxe, erdian geratzen naz, nire re lagun Felipe eta gaita apurtzaille horren artean. Hain da gure mundua nahasi eta ustela ezin di-

tugula ikus hain garbiak be gauzak.

Zirkunstantziatu mundu batean biziten gara.

Etxebarri auzoko gizon bi horreik zirkunstantzi bi dira, ni be bai, beste bat, eta osoz desbardiña. Oneik ez dabe balio exenplu bat egiteko eta exenplu horretik "absoluto" bat atarateko bez. Eta kale arteko erdaldun horreik, ez dakigu ia ba dira Erbeste-koak edo EuskalHerrikoak (idazle baten ustez) zeñek gainera personak dira ta ez Herri (grupo) berezia, jeneralki edozein hizkuntza "de porvenir" ba da, onhartuko dabe, eta euren umeentzat diru ta kategori geyago emoten deizan pozik eutsiko deutoa; Gonbara Cataluniako kasua. Jakiña, zelanbait edo alanbait enalienaturik dagoz. Besteak beste, norbaitek debotki kolektibizaten dauenean individual dena, orduan persona horrek ezt'ra abstraktoki gizonen, kulturaren eta herrien susterrazko arrazoinak juiatzeko, juiak inparzialenak, ezta bere oinharri fidagarrienak.

Ez Merkenak, Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora po jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gadera esne putzuak, Oiek guziak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

FUNCOR, S.C.I.

Benetako baserritarrak bear ditutzen MAKINAK:

BIRRINTZALLE - ERROTA - NAASTALE
ZERRA - URAGA - URASKA

Europa'ko aurrerakisuni'k onenak, amengo nekasarientsat

ADI TA ORO! EZAZU

FUNCOR

AZKAR BEZIN ONDO

ELORRIO Vizcaya 114

GURELESA

GIPUZKOA'KO TA NAPARROA'KO ESNE ONENAKIN GERTUTAKO ESNEKIAK: ESNE PASTERIZATUA, ESNE SOILLA, ESNE-AUTSA, ESNE-GAÑA, GURINA TA ABAR. - EGUNDO EGUNEAN, LURBIRA OSOKO ERRI AURRERATU GUZIETAN, ONELAKO ESNE TA ESNEKIAK BAKARRIK ERABILTZEN DIRA.

GURELESA

JOSE DE ARTECHE

«POPULORUM PROGRESSIO»

Programak eta planifikazioa (antolaketa)

Bakoitzaren lana eta kompetentziaren jokua ez lirake aski izango desarrolloaren ondore n onerako. Ezin ditezke, oraindik gehiago, aberatsen aberastasuna eta indartsuen almenak aunditzeko bideak zabaldu, behartsuen eza sendotuz eta zapalduen menpetasuna luzatuz. Programak «azkartze-ko, eragintzeko, antolatze-ko, osatzeko eta ornitzeko» beharrezkoak dira.

(35) Bakoitzaren eta bitarteko diren taldeen ekintza. Agintariari dago-kie billatu behar diren bideak eta ezarri behar diren elburuak topatzea eta aginpean partzea, alkarturik dauden indar guzietan ekintza ontara eragi-ñaz. Elkarre auek ekintza ontarako bakoitzaren lanak eta bitarteko diren tal- deak eskeiniiko dituzte. Onela kolektibizazio oso batetik edo planifikazio (antolaketa) baten arriskutik luteke, bestela askatasuna ukatzean, perso- naren eskubide nagusienak alde batera utziko lirake. Zeren eta produkzioa gehiagotzeko sortzen den programa baten izaera gizonaren serbitzurako izango da, desberdintasuna gutxitzeko, bereizitasunak kentzeko, gizona menpetasunetik ateratzeko, askatzeko, eta gizon onek bere kixa, bere ma- terial adekiko obetzearen, bere moral adekiko aurrerapen eta bere espiri- tuaren aunditzearen jabe izan dedin. Desarrolloa saten danean, sozial au- rrerapen eta ekonomi aldeko aunditzeareta arduratzea da. Guzieki aber- tasun bat gehiagotzea eta danen artean erdibitzea ez da nahikoa. Teknika eragintzea mundua giza-lege osoago batean bizi dedin, ez da nahikoa. Aurretik lanean ibilli diren akatsak desarrolloan arkitzen diren herrien- tzat bideak argitu behar dituzte, topatzen diren arriskuak ezagun-araziaz. Atzoko liberalismoak baiño gaitz okerragoak sort-arazi dezake biarko tek- nokraziak. «Ekonomiak eta teknikak beren izaera gaitzen dute gizonaren serbitzurako egiñak ez ba-dira». Gizona ez da benetako gizona, bere egi- teen eta bere balorearen jabe izanik, aurrerapenaren eragile egiten ez bada, Egilleak eskeini dion izatearekin, askatasun osoarekin erabiliaz iza- te onen posibilitateak eta eskaerak.

Sozial aurrerapenaren menden arkitzen da, lehen mallean, ekonomi aldeko igotzea eta beraz, desarrolloko antolaketa batean lehendabiziko elburua, onarritz behar diren lehen ikasgutzak erakustea izango da. Jakin- nahiaren gosea, janariaren gosea bezin doillogarria: analfabeto izatea espirituaren janari-eza. Irakurtzen eta idazten jakitea, profesio aldeko eziketa bat artzea, norberaren konfiantza arkitzea da eta besteekin batera aurreabidean jarraitzea dela ikustea da. 1965'gn. UNESCO'ko Batzarrean esan genduan: Alfabetizazioa gizonarentzat persona bezela aberasteko beziñ beharrezkoa da gizonaren sozial osakerarako. Eta gizartearentzat ekonomi eta desarrollo aurrerapenaren langai egokienetakoa.

GIZONA GIZONAREN SENIDE

Gizonaren desarrollo osoa Gizadi osoaren desarrolloarekin batera doa. Bombay'n esan genduan: «Gizonak gizona arkitu behar du, nazioak, senide bezela, Jaungoikoaren seme bezela, alkatu behar dute. Adimen eta lagun- tasun onetan, komunio sagratua ontan, Gizadiaren etorkizuna jasotzeko, lantzeko, ekin beharrean gaude.

MUNDU BAT JASO

Gosea garaitzea ez da nahikoa ezta ere behartasuna baztarte. Behartasunarekiko burruka, azkarra eta beharrezkoa, eskasa da. Gizon bakoitzari dagokion mundu bat jaso behar da. Arraza, erlijio, herritasuna alde batera utzirik, gizonaren bizitza giza-lege osoa batean, beste gizonen eta behar ez bezela gaindutako gizadiaren menpetasunetik iges egiten la- gundurik. Askatasun itza utsean bihurtuko ez dan mundu bat eta abera- tsarekin batean, mai berean, Lazaro'k ixiritzeko leku bat izango duan mundu bat. Onelako ekintzak aberatseri esku-zabal izatea eskatzen die, sakrifi- zioak galanki, eta atsedean gabeko kemena. Bakoitzak bere kontzientziak aztertu ditza, eta garai ontarako abots, dei berri bat entzungo du.

Personen alkartasun beharra, herrien alkartasun eginbeharra: «Desarrollatzeko bideetan arkitzen diren herriari desarrollatutako herriak beren laguntza opatzera behartuak daude.

ESTUDIOAK ETA PROGRAMAK

Antolatutako programak eskatzen ditu gaurko egoerak. Borondate onera eskutik datozten ala-beharrezko laguntzak baño abeagoa da pro- grama ziur bat.

Lehen esan bezela, estudio sankonak, elburuak ezartzea, bitarteako ikustea, indarrak batzea, gaurko beharrei erantzun bat ematea eta biarko beharrak ezagutzea, eskatzen digu gaurko egoerak.

DESARROLLOA PAKEAREN IZEN BERRIA

Desarrolloaren onerako dauden elkarreeri, aurrera jarraitzeko eska- tzen diegu, eta beren agintea indartzen jarrai dezala opa diegu. Zuen bokazioa, esan genduan Nazio Batuetan, herri batzuek ez, baiarik herri guziak anaitasun bidean jartzea da. ¿Nork ezin dezake ikusi onela, aurrera joanaz, mundu guziko aginte bat, lege adetik eta politika aldetik sakonki lan egingo duan aginte baten beharra?

Batzuek ezinezko ametsak dirala usteko dute. Auen errealitatea behar ba-da ez da iraunkorra izango edo anaitasun giroan bizi nahi duan mundu baten langintza ez dute ezagutzen, konturatu gabe, pixkana, bere Egillea- ren gana urbiltzen doan mundu ori, bere akats, pekatu, erortze, giza lege- kanpo eta salbazioaren bidetik urrun dabillen mundu ori. Giza-lege oso eta obeago bat irixteko bideak sakrifizioa eta almena eskatzen dute baiñan sufrimendua bera, gure anaiengatik onartua, Gizadi-famili osoaren aurre- rapen itza da.

AZKEN DEIA

Lehendabizi gure seme guziak gurekin bat egiten ditugu. Gizon gu- ztiak, bai desarrollo bideetan arkitzen diren herrietakoak, bai bestetakoak, bizitza ontako bideak zuzentzea berekiko ekintza bezela artu behar dute. Eliz-agintaren eginbeharra lan oneri dagokion moralaren ofiziarriak erakus- tea eta azaltzea ba-da, gizonari dagokie, bakoitzak bere ekintzaren bitar- tez, aginduaren zai egon gabe, bizi diren elkartetako mentalitatea, oiturak, legeak eta egiturak kristau giroz jaztea.

Españia'ko gizarte astean artu diran erabakiak

GIZARTEA OSATZEN DUTEN GIZON GUZIAK, ERRIAREN BIZITZAN SAR- BIDEA IZATEKO ESKUBIDEA DUTE

TA LAN ORTAN ARITZEKO EGINBEARRA ERE BAI

Bukatu berri degu Espaiña'ko ogei ta bo skarren Gizarte Astea. Egun oietan, Elizaren eta gizartearen erakutsiak zabaldu dira kristau arau z. Ona emen zer erakutsi ta erabaki artu dituz- ten bertan bilduak:

1.ª Erriaren ona ta agiriko lanetan aritz ea, ez da talde baten egitekoa bakarrik. Ezta ere agintarien lana. Gizarte ori osatzen duten guziak dute eginbear eta eskubide ori, erriaren bizitzan parte artuaz, eta ortan aritzeko bideak aukeratu az.

Agintarien asmo ta erabakiak ezagutzeko ta argitzeko aukera izan bear dute erritar gu- ztiak. Beste ainbeste egin bear dute erriaren one rako zerbait laguntzen duten gertaera ta legetan. Gaurko gizartearen kirajilloak ikusita, edozein p ertsona, naiz talde, izan ditezke erriaren onbidea ikusteko gauza. Ta eginbear auen probetxua err iak berak artu bear duan ezker, ezin dezake iñork galazi errikoen lan ori, ez osoan berari or tan parte artzeko eskubidea kendurik, ez zatiren bat erriaren eskutik ostuaz. Ala ezin ditek ezer gutxitu erriaren tarte ta eskua ez erri orren zuzenbidean, ez biltzeko erreztasunak ukatuaz, e z bakoitzaren iritziak ixillaraziaz, ez iritzi oiek agirian azaltzea debekatuaz, ez norberaren er lijioa bakarrean, naiz agirian agertzeko bideak itxiaz.

2.^a—Erriak jakintza gaietan tarte geiago artu bear du.—Tartetasun au askoz onuratsua goa ta probetxukoa izango da, erriak geroago ta geia go artzen ba-du lan ori. Jende guziak, goiko, beko ta erdikoak, alkarrekin artu-eman geiago izaten ba-dute. Erriaren erantzupidea ta agiriko lan on- tan sartzeko konturapena geitzen ba-dira. Errial de bakoitzeko ondasunak guzien eskutara iriste- ko aukera sortzen ba-da, onela al dan geienak b izibide zorioneko ta paketsu batera erakarriaz.

3.^a—Gobernuak errespeto aundia izan be ar dio, gizon guzien erri-zuzenbide ontan sartze- ko eskubideari.—Gizarteko zuzenketa auekin ba tera beste aralguntza ta elkarre batzuek sortu bearra dago, bai eskubide saillean, baita politika saillean ere. Bitarteko Elkarre ta eralguntza auen bidez agertuko da, erriaren eragiña eskualde bak oitzeko Gobernu legetan. Erriaren gobernuan ba- koitzak duan eskua ta sarbidea mugatuaz. Gober nuak erritarren eskubide oni begirapen aundia zor dio. Nai ta naiezkoa baita ontan, lan au era gikorra izan dedin, guzietara berdin jokatzea, as- katasun eta egipen osoz jokatzea, alkarrekiko be gi onez eta obetzeko asmoz arituaz. Bitarteko Eralguntza ta Elkarre oiek, libertade osoz eman dako botoz, egiz eta erantzupidez aukeratuaz gi- zon gidari oiek, beteko dute beren eginbearra. O rrela alderatuko dira guzien iritziak, onenak au- keratuaz, Gobernuaren egiñak aztertuz, eta ala bear danean, aren erabakiei akatsak arkituaz.

4.ª—Erritar bakoitzaren eta Gobernuaren tarteko Elkarreak.—Gizarte Astea garbi itzegin da gai onetan. Erritarren eta Gobernuaren bitart ean, beste Elkarre ta Eralguntza bereziak jarri bear dirala, erriaren zuzenbidea eramateako. Ta Gobernuak aintza artu ta indartu egin bear ditu Elkarre auek, guzien ezaguerara zabalduaz, Elka rte oien lana.

5.^a—Benetako demokrazia (erriaren agint

ea), gaur oso lausotua dago, ta itz orri bere adie- razpen garbia biurtu bear zaio, au da: demokra zia ez da besterik, erri bera bere gobernu-gidari egitea. Erria bera, bere onaren zaitzaille ta zuze ntzaille egitea.

Ortarako, erriak bere egiteko onen kontu rapen osoa euki bear du. Ta beste ainbesteko ezauguera ta borondatea izan bear du Gobernuak ere. Onen bere burua erantzupidez lotua nabaitu bear du, erriaren izenean artzen duan egiteko gu zietan. Erriaren morroi benetako bezela ta erria- ren onerako bakarrik lan egiñaz. Orregatik, erri orren iritziak oso kontuan artu bear ditu agin- tariak.

Eginbide ontarako irakasleak gaitu bear dute erritarra. Onen, ez du bereiritzi utsetan lo artu bear, baiarik saiatu egin bear du Elizak jar tzen digun Gizarte-Zuzenbidea billatzen, ori iri- txi ditegen gauza dala sinistuz.

Erriaren onerako dan lan au oso gogoko egin bear zaio erritar guziei. Ortarako geroago ta giro ohea sortu bear da gizartearen. Ta aurrena au aitortu bear dall gizartearen ontzat eman bear dala iritzi asko izatea, ta iritzi oiek azaltzeko ta baliatzeko lege-bidea jarri bearra degula.

6.^a—LANGILLEAK BERE ESKUA SART U BEAR DU LANTEGI ZUZENBIDEAN.— Lantegi bakoitzean bertako langilleak eskua sar tzeko aukera sortu bear da. Orrela bere lantegian langilleak erabakiak artzeko bidea ba-du, obeto joango dira, langille berorren izatea ta maila, Gidarien lana, diru-zuzenketa, naiz lantegi barru ko pakea ta aurrerapidea.

Lantegiak, gaur arte, diru-Elkarre bezela artu izan dira. Emendik aurrera, Lantegintza gi- zonari dagokion elkarre, gauzak errezagot sortz eko ta zabaltzeko asmatua bezela ikusi bear degu.

7.^a—Sindikato ta bizibide gaietan ere, era askotako elkarre onartu bear ditugu.—Erria- ren eskua erri orren bizitzan, batez ere, sindika to ta bizibide sailletan agertu bear da. Onen, askatasun osoa eskatzen du gauza auetan; baita erriaren benetako ordezkariak aukeratzea ere; sail oietan jarritako gidariak, bekoen izena ezez ik, ordezkariak garbi ekarri dezatela. Diru-eral- ketan ere tarte izan bear dute sindikato auek, eta bere lana diru-elkarrekin eta Gobernuarekin alkar artuaz egin dezatela. Elkarre auek, era gu zietakoak izan leizke; alkarren leian saiatu dite- zen erriaren onerado.

8.ª—Katolikoak Nazio-arteko artu-eman a ta goiko aginte bakarraren laguntzaille izan bear dute. Ortarako bakoitzak alegiñak egin bear ditu bere aldetik, Nazio guziak alkarren arteko loka- rriak sendotu ditzaten, gure egunetako mixeri g orria, batez ere "irugarren munduan", arindu de- din; ortarako, gizonen buruak iritzi berriz jantzi bearko ditugu, guziak mundu elkartuagora era- karriaz; bakoitzaren erriarekiko maitasuna areki n arilduaz.

Onela iritxi bearko da aldaketa paketsu b at, erritarra geroago ta geiago erri-zuzenketa or- tan sartu dedin. Ta lanbide ontan dute Elkarre guziak, bai diru-elkarre, bai gizartekoak, bai politikakoak, gizona obetzen laguntzeko bidea. Erantzupide gabeko gobernaketa, oster, biderik zuzenena ta azkarrena da, gizarte bere ondame ndira eramateko.

HERRIAK ETA GIZONAK

nazio-arteko-unea

Fidel Castro ta komunistak

Gaur egunean mundua eskuidar politikoen mendean bizi dala ta mundua eskuidar une bat pasatzen ari dala aspaldi xamarrean, sekzio ontan bertan aspalditxoan esan nuan gauza da, Jakiña gauzauri buruz, ez dago afirmazio segurunerik egiterik eta orregatik ohea izango da zerbait lekuetan eskertiar indarrak, benetko eskertiar indarrak atzera doazela. Ori Ego Ameriketara garbi ikusten dan gauza da.

Eskertiarrak, eta au benetakoak erreboluzio-zaileak dira, ez daude bere artean bakanduta ta dibidituta bakarrik zirkunstantzia berrietako jokabide egoiak biltatu nahiean asarre ere bai. Ori ongi ikusi da Fidel Castro sozialista dan Cuba'ko buruzagiaren eta Venezuela'ko partidu komunistaren artean izan diran eztabaidetan. Ez dira oraingoak komunistak partiduaren eta Fidel Castro'ren arteko eztabaidak. Gogoratu ditzagun Batista'ren, Cuba'ko diktadorearen garaia. Castro Habana'ra iritxi baino astebe batzuek lehenago oraindikan Cuba'ko Partidu Komunista ez zuen ondo ikusten Fidel Castro'ren gerrilla, ora'ndikan onelako jokabide batentzat kondizio objektiborik ez zegola esanaz. Baina ori urrutixamar dauden atzo batekoak dira, Joan gaitetzen gaurkora. Krutxev ta Kennedy'ren garaian ezarri zen Estatu Batuetako ta Sobietako Batuetako politika ofiziala bezela "coexistencia pacifica" dalakoa. Munduak, egia esan, etzuen beste biderik atomika guduak ezarri zezak.

zaken eriotzarengandik iges egiteko beste biderik. Baina errealdade guztiak bere dialektika baduten onek ba-du berea ta ortikan damakio munduaren konjelazio, izozte, bat bezela. Orregatik munduko "puntu beroak" onen kontra dijoaz. Orregatik Vietnam'eko gudua ta Berlin'eko arazoa dira guda otzari bukaera ematen uzten ez dutenak, sobietikoen eta amerikanoen arteko etsaigoari eusten diona. Sobietikoen aldeko komunistak partiduak "coexistencia pacifica" dalako politika defenditzen dute ta txino-zaileak traizioko politika daitzen diote. Ba da urtebe bat baino gehiago Fidel Castro, Moskou'ren poz aundia-rekin, Txinarekin asarretu zala ta sobietikoen tesiak bereganatu zituela. Ala ere Ego-Ameriketara castrik eta komunistak ez dira gauza berdiña. Auek sobietikozaleak baldin badira legalidadean sartzeko joera dute ta gerrillan romantizismua ikusteko abiadura. Abaintalla aundiago iruditzen zaie lehendabizi demokrazi parlamentura jasotzea gero onen baitan sozialismoa jasotzeko burruka egiteko. Ori da lerro jeneraletan castrista ta komunistak arteko eztabaida, baiña egun aietan Fidel Castro ta Venezuela'ko komunistak partiduaren artean sortu den eztabaidaren muiña.

Bolivia'n gerrillak berriro indartzen ari diran on-tan eztabaida onen berri ematea egoki iruditzen zait.

Fidel Castro bere gerrilla denboretan aginduak ematen.

LIBURUAK

Jean Duvignaud: Introduction a la sociologie

Giza jakintza artean bat famatua ta modan dagoena baldin bada ori soziologia da. Giza jakintzak, danak, oso gazteak eta modernoak dira, XIX'gn gizaldian jaioak dira la esan ditekela. Orregatik, gazte diranez, ora'ndik bere bidearen billa dabilta.

Gure eguneroko izketan, itz normalak bezela, asieran soziologilarien itzak besterik ez ziranak sartu dira. Nor ez da gaur mintzatzen estrukturatza? Artu ezazu ZERUKO ARGIA'ren edozein ale etanun-nai arkituko duzu itz ori, lehendabiziko orrian, ezkenekoan edo erdikoan bezela. Eta amaika itz ori bezelakoa arkitu dezakegu, uste ezean bederik ere, itzetik ortzera gure eguneroko bizitzan eta itzetan erabiltakoa.

Gizartea zer da? Zer da "sozial" adjiboarekin zerbaitetzaz mintzatzerakoan adierazi nai duguna? Gizarte arazoetaz, politikatzaz edo ekonomiatzaz, arduratzen den gizon guztiak darabilzki galdera oiek bere baitan. Galdera orri erantzuna emateko ba dira liburu sendo, mardul ta

sakon asko, era guztietako, joera guztietako soziologilariak idatzitakoak. Baina ba dirudi, ortan profesionak ez diranentzat, tekniokoegiak ote diran eta gainera asiera baterako gizenegiak. Eskertzekoa da orduan eskuartein ain inportatea dan gai ori buruz liburuska bat erortzean danean. Ori da ori aitatzen dugu liburu onekin gertatzen dala, batez ere egillea, Jean Duvignaud soziologilari famatua dela jakiterakoan.

Liburu au Gallimard Paris'ko argitaratzailearengan zen 1966'gn. "Idées" izeneko bilduma famatuan. "Idées" izeneko bilduma ortan gutxienean 116 liburu diferente ta gaiak balio aundikoak argitaratu dira oso prezio merkean. Batzuek liburu famatuen reedizioak dira, beste batzuek berriaz erabat berri idatzitakoak dira orain darabilzki-gun au bezelakoa.

Lehendabizi soziologoaren jaiotzaren berri ematen da, erakutsiaz zer zirkunstantzietan eta zer motiboagatik jaio zen. Gero 117 orrietan erabiltzen diran gaiak auek dira:

aldaketa soziala soziologiaren laboratoriorik, elkar izatea: mailla soziologikoak, elkar izatea mailla psikologikoak, soziolaren drama, soziologikuaren praktiku, soziologi ta soziologilariak, soziologi ta Irugarren Mundua, soziologia humanismo bat da. Ta azkenean bibliografi fundamental bat dakarki jakiteko, irakurleak jakin dezan esan nahi dut, soziologian zerbait jakiteko zer liburu diran beharrezkoenak. Liburua frantzez idatzia dagonez bibliografia frantzez irakurle batentzat egiña dago. Ala ere erabat interesantea iruditzen zait irakurketarako orientazio on bat ematen dualako ta gainera orientazioa ematerakoan joera guztietako soziologilari onen, bere gaiean iaioa diranen, liburuak aitatzen ditu. Beraz liburuska bat besterik ez den ezker, ta gainera merkea gainera emen 38 pezeta balio dituelako, irakurtzea pena merezi duela uste dut.

UNAI GARIN

«Etxaniz» sal-gaiak

BURNI-GAIK INDUSTRIETARAKO

- Nolanaiko lan-tresnak
- Urkatxoak - tornilloak
- Galtzairuzko bolak
- «ELAY» kopiadora, zura saillean lantzeko.
- Kanpotiko salgaiak.

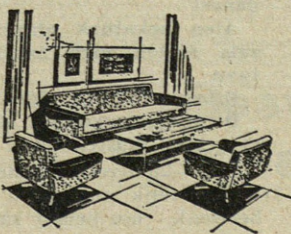
Bermingan, 11 — Urrutizkiña: 16878-23203 — DONOSTIA

ERLOJU TA BITXITEGIA

Eduardo Choquetia

Getaria, 10 Urrut. 17751 Etxekoa 22700 • DONOSTIA

GURE ETXEAK BERROGEI URTE BETE DITU LANEAN

Amuebladora Comercial Hispania

Moraza, 3 ta 14-Donostia'n - Irún, San Marcial, 12

ESKEINTZA EZIN OBEA!

60 irukoitz, (tresillos): 3.890 pezetatik 28.550 pezetaraiñoak.
40 sofa-oge, (sofas-cama): 2.100 pezetatik 24.750 pezetaraiñoak.

Lo-gelak - Jan-gelak - Egon-lekuak eta abar...

ENTZUN! Erri guztietara eraman eta etxetan jarri duan UTSEAN.

Zerorek aukeratu ordaintzeko era

AMUEBLADORA COMERCIAL HISPANIA

Euskeraz, naiz erderaz egin zure eskea

Bertsos berriak

Aspalditxo ixil egonik, emen degu berriro Teodoro Tapia, Zizurkil'go bertsojartzalle pin eta eztsua.

Mutikoa ta Aitonaren arteko alkarriketa agertzen digu bertsoan. Ara nolatan:

MUTIKOA

Baldin munduan bear bagaitu
bizia eman zigunak,
orain mutiko geranak gero
izango gera gizonak.

Gure etxean, larogei urte,
gau bete ditu aitonak,
amar urteko bere billona
biotzetikan nai dionak,
belarritikan tiratzen diot:
artu nere zorionak!

AITONA

Eskerrikasko, nere biloba,
biotz— animen barrendik,
agertzen dezun baitasun orrek
poz aundia ematen dit.
Zuk urte asko igarotzea
gerta diteke oraindik,
baña aitonak luze baño len
juan bear du emendik,
eta esango ditudan itzak
gogoan artu quartandik.

MUTIKOA

Ez jakinarren noiz arte diran
munduko gure bizitzak,
bitarte ontan argitasuna
bearko dala deritzat.
Txit aintzakotzat artzeko nola
diran berorren jakintzak,
utsak eztira iango orain
ausnartuko ditun itak,
ene, aitona, esan bezaizkit:
pozikan entzungo dizkat.

AITONA

Mundu onetan aurrerapenak
dira gero eta geigo,
oien bitartez, bear bada, zu,
nora etzindezke igo.

Baña irixten bazera ere
besterik baño aundigo;
entzun illona, animatikan,
aitonak onela dio:
Kristautasunik ezpada oiek
eztute asko balio.

MUTIKOA

Ainbat urteko aiton on batek
ematen ditu berriak,
nola eztira izango ondo
ulertutako egiak?
Baldin azkenik lur jotzen badu
gizonen arrokeriak,
kaltetan dira askoren presa
ta arreta geiegiak,
ne remunduko jokabideaz
zabal bezaizkit begiak.

AITONA

Ara azkenik; ez aztu inoiz
betiko eztala lurra,
gure bizitza, luzean ere
oso da gauza laburra.
Kristau zintzoak bezela beti
gorde Jaunaren beldurra;
gure oiturak eta izkuntz au
sartu biotzan barrura,
ta izan beti merezi duten
arreta eta ardura.

Teodoro TAPIA

NERE BORDATXOTIK

Basarri

Lanzteko bide-lapurren azio
beltzak aitatzen nizkitzuten
joan dan asteen.

"Indarra nagusi ta gogorre-
na juez" zan denbora aiek ere
etziran gustagarriak izango. Gi-
zonak eta bereak zaitzeko ezin-
kizuna zuten guardak okerre-
nak izanik, anbat txarrago.

Garai artan jarritako bertso
batzuk iritxi dira nere eskuta-
ra.

Plorentino Goñi Erize jaunak
biali dizkit Iruña'tik. Zordun
natzaio gizon oni eman dizki-
dan ainbat argibidegatik.

Goñi jaunaren ustez, bertso-
laria Ulzama ibarrekoa zan,
edo ta Baztan'en mugakoa. Do-
neztebe (Santesteban) Zubietan,
Elorriaga, Sunbilla edo Bera'-
koa izan zitekela dio. Darabil-
kin euskerak salatzen du nun-
bait.

Toki batzutako ta bestetako
esakerak nasian darabizki, itxu-
raz.

Bertsolaria bera eze kontuz-
ko txoria ote zan, derizkio Pe-
ña jaunak.

Jarri zitun bertsoak, bertso
bezela, eztaukate balore aundi-
rik. Eztet esango onak diranik
eta urre ematekorik ere.

Zarrak diralako, denbora ar-
takoak diralako, kondaira kus-
tua dute berekin.

Ikutzea ta aldatzea lastima
litzake. Dauden eran azaltzea
da legezkoa.

Lenengo aapaldian garbiro
ikusit deakegunez, beste baten
enkarguz moldatu zitun ber-
tsoak. Eta bertsoak enkargatu
zituna ordurako illa zan.

Gauza kat deklaritzen bear
[det orain asi,
denbora asko eztuela zer de-
[gun ikusi.
Ni enkargatu nauena orain
[ezta bizi;
lagunekin batian zuten gale-
[razi,
orien pekatuak ala zuten me-
[rezi.

Beraz, nik tankera ematen
diodanez, urkamnedian il zane-
takoren batek enkargatu ziz-
kion bertsoak. "Lagunekin ba-
tian zuten galerazi" dion ontan,
garbiago egongo litzake beste
era ontara:

"Lagunekin batian zuten kon-
denazi".

Aien pekatuak alaxe merezi
zula esaten digu azken pun-
tuan.

Eztago dudarik alde ontatik.
Bigarren aapaldian askoz ar-
gi gelago ikusten degu.

Bide-lapurretako batek bi ur-
tez aurretik enkargatu zizkion
bertsoak, "oso beldur zala adie-
raziz.

Bi urte bete ditu esan zida-
[tela,
batek, partikulazki, oso bel-
[ur zela.
Aditzen baldin banuen galdu
[zituztela

bertso bida berriak paratu ne-
[tzala,
orain abiatzen naiz, oroitzen
[naizela.

Bai, Peña jaunak dion eus-
kal barrutikoa izango zan ber-
tsolaria. Gipuzkoar eta bizkai-
tar irakurleak laister kontura-
tuuo dira bertso auetako eus-
kalkia eztala berak erabiltzen
dutena.

Egun señalatua zan: Santa
[Barbara,
presentzian giñanak oroitzen
[al gara!
San Jose gloriosoak gaitzala
[anpara
allegatu gabetandik trantze
[orretara.
Egun artan zituzten urkabian
[para.

Puntu legian etzebillen ain
baldar. Neurrian ondo zebile-
nik ezteke esan.

Aapaldirik ederrena, nere iri-
tzirako, ondoren datorre au da.
(Ba-dakizute, noski, aapaldi
itzak erderazko "estrofa" esan
nai dula).

Anaietan zarrena joan zen
[aurrera,
garboz pasa zituen zenbait es-
[kallera.
Allegatu zanian gero urkabe-
[bera;
Kontseju onak ematen oiuz
[zegoñ bera.
Ai! ura egun artako gizonen
[galera!

Azken zoragarria, batez ere:
"Ai! ura egun artako gizonen
galera!"

Onak ba-du antz eta eite pix-
kat inoiz irakurri izan ditudan
beste bertso batzuren azken pun-
tuarekin: "Ai, ura Urkamendi-
ko aizearen otza!", diotenekin.

Tunika bat buruan, soñian
[trajia,
prebeniturik zegoñ aien en-
[kajia.
Eskalleretan gora, iduri pajia,
iltzera joaki eta ura korajia!
makurren zuzentzeko a zer
[parajia!

Premirik gabe erdel itzak era-
biltzeak itxusi ematen du be-
ti.

"Prebeniturik", "Enkajia", a"
"Pajia" ta beste ainbat olako,
eztira erriak erabiltzen ditun
itzak. Trajea, korajea ta para-
jea sartuak daude naikoa.

Baña... goazemazkitzute au-
rrera:

Ordukoz ura illa, gero biga-
[rrenari,
korda lepotik sartzen zitzaiz-
[kilarik ari;
tunika bat burutik zitzaion
[erori,
begira gelditu zen bere anaia-
[ri,
azer kontsuelua biotz altxa-
garri!

Zertzelada danak ematen diz-
kigu bertsolariak. Eztago du-

darik urkatu zituzten denboran
testigutako bat zala.

Lenengo biak urkatu ondoren,
eldu zan irugarrenaren txanda.
Onak nabarmendu zun nunbait
len gaizki egñaren pena bes-
teak ez bezela.

Bida illak zituzten, gero iru.
[garrena,
ark manifestatzen zuen lasti-
[marik geiena.
Lenagoa gaizki egñaz gero
[zuen pena;
etzuela guardatu Jaunaren
[ordena,
zuzen ibiliko da munduan,
[zor duena.

Ikus dezagun laugarren ur-
katu zutenatzaz zer dion:

Laugarrena juan zen guzien
[atzian,
Jesús! esaten zuen kuerda pa-
[ratzian;
Salve bat erreztzeko artaz
[oroitzian,
ala agintzen zuen ark erio-
[tzian,
pena asko zeukala bere bio-
[tzian.

Aurreko asteen nion bezela,
ildakoen gorputz zatiak an da
emen zintzili jartzeko agindua
eman zun Justiziak.

Aiek etxuak ziran ongi pro-
[batuak,
krueldade aundian ziran kas-
[tigatuak.
Lautatik bida deskuartiza-
[tuak,
izugarriak ziran aien peka-
[tuak,
amar lekutan daude puskak
[paratuak

Eken pentsamentua beti mal-
[dadian,
eztirade ibili kristauen legian.
Ill eta arrobatuz zoazillarik
[bidan,
nola egunez eta igual gabian,
orain paga dituzte azken egu-
[nian.

"Ill eta arrobatuz" dionean,
bide-lapur aien pentsamentua
ill eta lapurtzeko izaten zala
adierazi nai du bertsolariak.

"Ill eta arrobatuz", "matando
y robando", erderaz "Arrobatu"
darabilki "lapurtu" adierazte-
ko. Erderakada ikaragarria.

Ogeitabat aapaldi dira guzi-
tara. Urrengo asterako gaia gel-
ditzten zait oraindik. Gogoan
izan 1818'garren urteko Santa
Barbara eguneko gertakariak
dirala. Eun da berrogeitabede-
ratzi urte igaro dira.

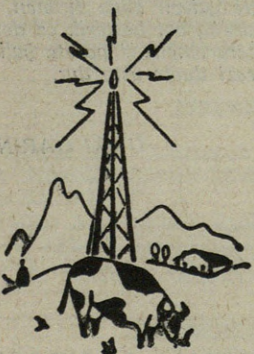
Belate'ko gaña amaika ldi
zuritu da geroztik elurrez.

Bertso auek aldatu, edertu ta
doretu ditezke, baña pekatu
litzakela derizkiot. Testigu ba-
ten itzak dira: ezin ditezke al-
datu, beraz.

Beude berenean oso osorik!

Baserriaren alde

EUSKAL ETA ERDAL

Caja de Ahorros Municipal de San Sebastián

Banen baneko aziyak
Ongarri ta abonoak
Belar Zuloak

Erosi edo berritzeko diru
aurreratzea

Baserri, lur-tresnak ta abar

Torrelavega'ko Perira joan
etorriak.

Nork KUKURRUKU!!!

Ollarrak

ollotegian?

...Ez. FAGOR'ek

sukaldian

GAZTE NAIIZ

Zenbait gizon ote?

Bai, berriz ere orrela diot: Zenbait gizon ote daude, bai euskal errian, bai mundu guzian?

Badakigu iru milla milloi gizaseme daudela, baiñan nik ez dut ori, alderdi ortatik galdetzen.

Gizona izatez besteenganakoa da, erderaz «altruista»; au da: Soziablea da. Soziable izateak ongari bikañak dakarzi; baita ere txarkeriak ekarri dezazke.

Ongariak izango ditugu: Besteen bitartez gauzak obeto ezagutzea, maitatzea, gizonago egitea, e. a.

Txarkeriak berriz: Anonimatoan sartzea, masaren barnean sartzea, itz batekin GIZON ez izatea, NI ez izatea. Eta ori oraingo zibilizazioan ugari ikusten da; zu ta ni, geok nai ezta, anonimatoan sartuak gaude: bestela aldi batzuetan zergaitik joaten gera pelikula au edo bestea ikustera? Jendeak oso pelikula ona dala esaten dualako; eta orrela zenbait alditan jokatzen degu gizon geienok? Bai aldi ugaritan, noski.

Orrela jokatzen degun guztiok ez gera gizon; orregaitik galdetzen nuben leben, zenbait gizon ote daude?

Nere irudipenez ez ugari, zurean ez dakit. Telebisioak, irratia, egunkariak, e.a'rrek esaten digute alkondara au jantzitzeko, andik bi astera alkondara ura ez duan gizasemerik emen ez dago; ESATEN DANARI jarraitzen diogu.

Egon litezke, bai jauna, gauz onak jarraitu bearrekoak, baiñan gauz on oiek ere ez al ditugu artzen alditan esaten dutelako?, modan dagoalako? Beste aldi batzuetan baita ere, ez besteak esaten dutelako, baizik geok ikusten degulako artzen ditugu.

Gure postura izan bear dala iruditzen zait: Gizonago egiten digun gauza artu, besteak alde batera utzi, gizon bezela jokatu.

J. A. MUJICA

ZERTAKO EUSKALDUN?

Alemania-tik.

"Iritzira" jaunari.

eta beste ainbateri.

Esaidazu, mesedez, nun demonio aurkitzen nauzun Unamuna-ren antzeko, nire euskerari buruzko iritzietan. Izen onik asko gelditzen etzaidan susmoa dut, zuzenka edo zearka, aldizkari naiz eskutitzetan ematen ari zaizkidan eztenkadetan nabari dezakedanez. Ez dakit zergatik.

Gaur artean beintzat euskaldun —euskeraz itzegiten zuena-eta euskalzale nintzan. Jakin nai nuke zergatik kalaka-ren prozesaduari gisan niri ere "zakur bati bezalaxe" aiztoa biotzean sartu nai didaten zeintzuek eta neure erri-tarrek. Ain illun mintzatu ote naiz? Ez da bat agertu alde.

Unamuno-k ez bezela euskeraz galdetu dut nik. Eta ez dut galdetu ere egin: galdera or dagola esan dut eta erantzun egin bear dugula. Ez nekien ori ain pekatu beltza zanik. Ua ori danik gaurko Euskalerrria-n aitonen semek gezur esatea...

"Bildur naiz itzek salduko nautela", esaten nuen. Bildur naiz gaur ez ote nauten anaiek eta itsukeriak saldu

nai. Ez merkaduria txarra, alajaiñetan! Baiña nik ez dut saldu izaterik nai, Sgipto-ko aundikerietan ez baitut amesik batere oraindik beintzat, Jose izan arren.

Min dut norbaiti nazkagarri banatzaio, min dut benetan.

Baiña nire zerk eman didan txaketero ala unamunista ala burges etabarren itxura jakitekotan gelditzen naiz onartean.

Etzan nir e asmo izan zeruko argia infernuko suarekin piztea. Ez snob saltseroarena jokatzea, ez inor tentatzen libertitzea. Argia eskatzea bai, ez erra sortzea.

Nire pentsamentua gaizki agertu badut prestu nago zuzentzeko. Pakearen, Euskalerrriaren eta neure onerako izango da. Ondo agertu, baiña gaizki ulertu bazait, ez dut okerrak zuzendu nai lituzken Figura Trixteko zaldunik abogadu eskatzen. Ixila egitea, alare, eska dezakedan gutxiene litzake, besterik ez bada ere. Beltz naiz garri, justizia apur bat eskatzeko eskubidean nagola itxaro nai bainuke.

JOSE AZURMENDI

Go miga jaunari

Emakumengatik ari zeralako, «Jauna» izango zerala uste dut.

Berreun eta amaikagarren Z. ARGIAN, zuk «...Gurea dugu» izenakin egin duzun lana irakurri dut, eta gutaz, nesketaz alegia, ez jakin xamarrean ote zagozen iruditzen zait.

«Pasa aurrera euskeraz egiteaz lotsatzen zeraten burumuin gabeko neskak!» itz sorta ori ez ote duzu errezezi esan?

Nik ere ba dakit, euskeraz itz egin nai ez duenen artean neskak ba dirala, baiñan... ez auek bakarrik.

Eta euskeraren alde lanean ari diranen artean berriz neska asko dago. Ia zenbat diran Euskalerrri osoan zear ikastoletan euskeraz erakusten ari diran neskak. Donostiko San Inazio kolejoan bertan, amar neska ta zortzi mutill ari omen dira, ta auek danak apaizgaiak.

Ni emakumea, neska naiz, eta egiten ditugun billeratan edo zein gai izan arren euskeraz itz egiten dugu, ta beste aldetik berriz, Euskalerrriaren alde ari diran mutill askok naiz eta gai auekin izan, erderaz.

Trenean ere noiz nai ikusten ditugu neska gazte apaiñ eta polit askoak beren kontu guziak euskeraz esaten, eta ez besterik ez dakitelako, baizik eurena maitego dutelako.

Esan didatenez telegonistak ere asi omen dira pendeakin euskeraz itz egiten. Ueroni ere gertatu zait. Urrutizkiña artu ta:

—Nor da?

—Emen telefonikatik.

Askenengoz len aitatu dudana «...Gurea Dugu» orixe irakurtzen ari nintzala, eta orduntxe esan nun nereko: «Go Migak bere arrazoia izango du ori esateko, baiñan gureak ere jakitea komeni zaio».

Bear bada len ere jakingo zenitun. Baldin ala bada, oroitu arazi egin nai dizkizut.

Baiñan ez uste izan naikoa egiten dugun pozakin nagonik. Bakontzak gure lantokietan zer egin aundia dugu, lagunekin eta kanpokoekin.

Eta urrutizkiñakin berriz zer esanik ez. Izan ere tresna au artu ta aurrenengo itza euskeraz esaten ba duzu, beste aldekoak baldin ba daki beintzat, berdin erantzungo dizu, ta ez ba daki ez da ixilduko. Onak gutxinetik gure izkuntza ba dugula jakingo du ta ibiltzeko gañera.

ZERUKO ARGIA'N ere ba dute zer ikasia. Iñoiz deitu izan dudanean «Digame» esan bai dit an ateratzen dan «gizonezkoak».

Baiñan GO MIGA, au guizentzat. Neska ta mutill, gizon eta emakume, pralle ta moja, basarri ta kaletar, beartsu ta aberatsentzat.

Nai duzun arte.

O'tar ARANTZAZU

inter
radio **tv**

Saltzaillea:

CENTRAL DE MATERIALES ELECTRICOS S. A.

Beste edozein markakoa balño
Iru aldiz berriago ta gaurkoagoa

Ordaintzeko erreztasun aundiak

Don MANUEL

EUSKERA, GAZTEIZ'KO SEMINARIOA TA D. MANUEL

An ta emen

Seminarioko aula batean gaude.
Ikasle batek bere euskal-lana irakurri du.
—«Orain, Txomin Loinaz jaunak egingo du lan orren azterketa» —dio D. Manuel'ek.
—«Ba, lan onetan arkaitz asko billatu ditut...».
—«Ze arkaitz, gero?!».
—«Barkatu, "akatsak" esan nai nuan...».

Philosophuak giñan orduan.
Urteak: 1930-31.
Primo de Rivera'ren diktadura bukatu eta lo-zorrotik esnatzen ari giñan. Euskera gaiztoa erabiltzen genduan, baldin euskerarik erabiltzen ba gendun.

Euskera ikasten asteko edo ta zekitenak obeto jakiteko, euskera-ikas-tola iriki zuten Seminarioan.
Maiburuan D. Manuel.
Gu giñan ikasleak.
Liburua, Elizbarrutiko Euskerazko Ikas-bide edo Dotriña.
Dotriñatik gaiak artu eta konposizio txikiak egiten giñuzten. Konpo-sizio oiek egilleak irakurtzen zitun eta beste batek kritika egiñ, «arkaitz» billa.

Arkaitzak eta akatsak, danak, naasten giñuzten.
Ezjakinak giñan.
Gaur askok euskera badakigu, dakigun apurra (nik beintzat bai) or-duan ikasitakoa degu, D. Manuel maixu zala.

Bost-sei urte aietan Gazteiz'ko Seminarioan, Euskeraren alde, ze lan egin ziran, Jainkoak daki.
Lan guzti oie n buru, beti Don Manuel.
Berak argitu zigun gure barruko illunpeak, eta agertu Euskeraren ederra ta Euskeraganako bideak.
Bere aotik entzun nuan len-da-bizi «elemento inquirido» dalako ori, ta, egi-egitan, izugarritzko argia egin ditela beti Euskeraz idazteko «elemento» orrek.

Loidi, Sukia, Otamendi... ezagunak ziran Eusko-Olerki sariketetan.
1936 urteko bi lendabiziko sariak Sukiak (Almeria'ko gotzaiak) eta Ota-mendik eraman zituzten. Biak ziran apaizgai. Biak Gazteiz'ko Seminario-koak. Biak Don Manuel'en ikasleak...

Bañan etzan olerkia bakarrik erabiltzen euskeraz.
Or egongo dira, baztarren batean gordeta, KARDABERAZ errebistaren aleak. Etzan ez Philosophian, ez Teologian, an erabiliko etzan gairik. Eus-keraz jatorrean erabili ere, mordollo ulergaitzikan gabe.
Arizmendiarieta, Albisu, Irigoien, bi Sukiak, Arostegi, Narbaiza, Rai-mon, Zubillaga, Irigaray, Zamora, Etxeberria, Zuloaga, Esnaola, Otaitz, La-rraia... eta abar.

Zenbaitek etzitan errebista arretan bere saiotxoak egin...!

Baña etzan errebista bakarrik.
Euskeraren aldeko batzarrak ere baginuzten geuren artean.
Euskera ikasi, Euskera landu, Euskera zabaldu...
Zenbat ames!
Don Manuel'en gela, ames-gela zan.
Euskera eta Euskal-erriaren aldeko amesak.
Guztiak bete ezarren, azia zabaldu zan lau egoetara.
Aziak etziran alperrik galdu.

Erdaldun askok (arabar, bizkaitar ta gipuzkoarrak) Euskeraz ikasten orduan asitakoak dira...
Euskaldun berri asko sortu zan.
Neronek ere euskaldun berria bezela jotzen det neure burua.
Orduan asitakoa.

Lan oiek gutxi ezipadira ere, Don Manuel'en lanak etziran oiekin bu-katzen.

Gerra aurreko azken urtean, Euskal-erriko Kristau Kondaira estudiantze-ko «seminario» txiki baten buru zan... urte-beteko bizitza bakarrik izan bazuan ere «seminario» arrek.

Ekaitzak eraman zuan aidean orbel igarra bezela.
Etzan alperrikakoa izan ala ere. Andik sortutakoa degu Andres Eliseo Mañarikua jauna, bizkaitarra, Euskal-erriko Kristau Kondairaren gaietan iñor ez bezelakoa...

Izenak aitatzea askorekin gaizki gelditzea da.
Barkatu.
Loretegitik lore guztiak artzerik ez neukan. Lore-mota batzuek naikoak ziran nere gaierako.

Bejondeizula, Don Manuel!
Segi lanean gazteena bezela!
Orindik, Euskeraren eta Euskal-erriaren alde makiña bat lan egitekoa zera!

Agur eta zorion. ANES ARRINDA

Gipuzkoak bazter asko ditu ederrak, ikusgarriak eta oietako bat Oiartzun degu, oraindik euskaldun-euskal-duna, bost auzo tan zabaldua: Elizalde, Altzibar, Ergo-yen, Karrika, Iturriotz eta Ugaldetxo.

Elizalde-tik Iturriotz-era dihoan bideak Elorrondo-ko estrata zaarrarekin bide-gurutzea egiten duan artan-txe dago «Etxetxiki», kale-baserri polita: antxe jaiota-koa degu Lekuona-Etxabeguren-dar Manuel apaiz jau-na, orain dala irurogeita-amairu urte.

Mutil-koskortu zanean, apaiz izateko gogoa azaldu zuan, nunbait, eta garai artako beste «estudiante», —apaiz-gai, asko bezela Baliarrain-go apaiz-maixuarekin asi zan leenengo ikasketak egiten. Baliarrain-go ikaste-txe artan ikasitako apaiz banaka batzuk ba-dira orain-dik eta, nere iritzirako, merezi luke egun aietako gogo-angarri zeinbait argitaratzea, apaiz aren tankera ta jitea guk jakiteko.

Baliarrain-dik Gazteiz-ko Seminario-ra, apaiz-ikas-kizunak bukatu arte. Ikastun argia zan eta gazterik amaitu zitun ikasketak eta, bertatik bertara, Semina-rio'an galdi-arazi zuten, irakasle.

Orduantxe asi zuan D. Manuel-ek bere bizitzako la-nik zailen a ta garrantzitsuen, estimagarriena gure-tzat: Gipuzkoa, Bizkai ta Araba-ko apaiz-gai euskaldu-nai euskeraren bikaintasunak azaltzea. Bateko ta bes-teko makiñatxo bat galderai erantzun eta argi-egin zien ogei bat urtean! Garaiartako apaiz euskaldunik ezta, euskeraz tajuz idazten ez dakianik. Ezarianezarian eus-keraz ezagutzen eta maite-izaten erakutsi zigun.

Ba-zuan Seminarioan beste lanik asko ere: gerkeraz, eberkeraz ta erti-gauzak ere D. Manuel-ek erakusten zizkigun. Gañera, beste iñoren utsunerik baldin-bazan, geienetan D. Manuel-ek bete bearrekoa izan oi zan:

Morala bazan, Lojika bazan, Kondaira bazan, beti la-nean.

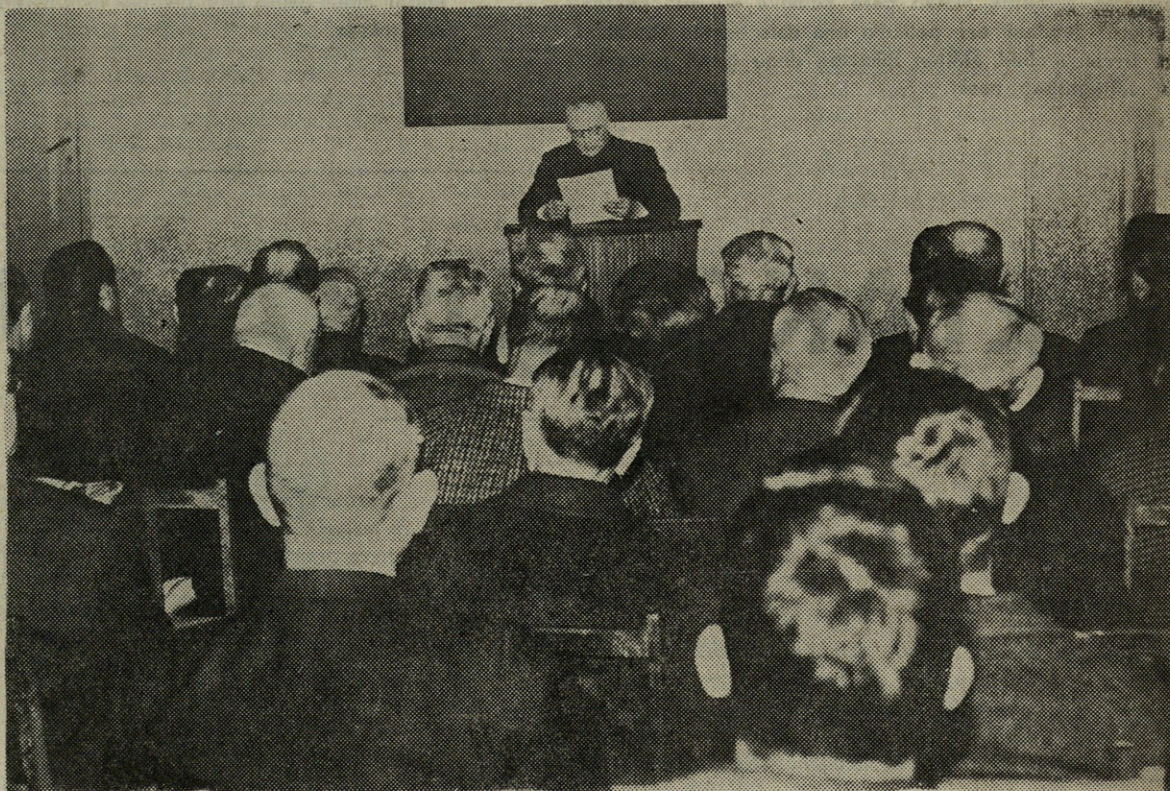
Ta gañera gañerakoak, gurekin, apaiz-gaiekin izaten zitun buru-austek, gure ezierak ematen zizkionak, alegia.

Urrengo txangoa Lasarte-ra egin zuan D. Manuel-ek. Ez, ordea, egonean egotera, beti bezela otoitz eta lan egitera baizik. Ordukoak ditu D. Manuel-ek La-sarteko brijida-etxearen kondaira ta beste orrelako edesti-lan batzuk. Beti izan d a D. Manuel paper za-arren miazalle yayo. Ta orretxek eragin-da joan zi-tzaigun Lasarte-tik Kalahorra-ra. Oraintxe eun —da urte batzuk arte, Araba, Bizkai ta Gipuzkoa-ko Deba-ibai-alde guztia Kalahorra-ko gotzai-barrutiko bait-ziran. An, garai-artako gora-berak ikasten jardun zuan. Batzuk jakinarazi dizkigu bere idazki ta itzal-dietan. Beste batzuk ba-ditu, aukera datorkionean esa-teko.

Azkenik, Gazteiz-ko gotzai-barrutia iru zati egin zutenetik, berriz, D. Manuel Andoain-en izaten degu apaiz. Or dala egindako lanak ditu edesti-gaietan Oiartzun-go Kondaira ta inguru-errietako zeinbait berri, Andoain-goak aurretik dirala. Bere barru-barruko di-tun erti-gaietan zenbaterako saiatu dan, ondoen Ama Arrazola, lekaime ospetsuak, azalduko liguke. Ta eus-keraren alde zer egin duan, eta egiten ari dan, Liturji berriak eragin-da elizkizunetan entzuten degun eus-kal-itzulpen goxo ta giartsuak adieraziko dizu.

Apaiz zintzo ta langillea, euskaldun argia ta eragi-ilea. Apaizok eta euskaldunok zor genion omen-aldia Oiartzun-ek, bere jaioterriak, eratu dio eratu. Antxe izango gera, Jauna-lagun, eskerrak emateko asmoz.

I. T.

D. Manuel Lekuano, itzaldi-emaille bezela ere goi-goian agertzen zaigu. «Gipuzkoa'ko Euskal Jakintza Garaiak» gai bezela erabili zuan momentuan artua da argazki au.

BIZI BALITZ...

Ba dira egun batzuk... Joan zaizkigunen izena ta dir-daia ekartzen baitigute gogora.

Alakoxea gaurkoa. Omenaldi onen berri jakin nuen orduko, dsast! bat batean beste izen bat etorri zitzaidan burura: gure Aita Salvatore Mitxelena. Aren poza, gaur bizi balitz! Arek esan zezakena eta esango zuena bere Maisu benegarriaren ohoretan!

Arantzazuk bi poema ditu. Bata Aita Salvatore Mitxelenak 1949 urtean aterea. Bestea, Aita Gandiagak 1962 urtean agertua. Bai bata eta bai besteak berea zordiotu D. Manueli.

Bigarrenaz ez naiz orain ari, egillea bizi den ezkeror. Baña Aita Salvatore joan zitzaigun. Aloñako Amak aldatu zigun argi-errira, gure ustez fruturik bikaiñenak eta elduenak eman zezakenez garaian. Egin bedi zure Naia, esan bearko.

Aita Salvatorek D. Manueli zer eta zenbat zor dion aitortzeari justiziazkoa derizkiot.

Iñor liburu batek gizonaren bizi itzulipurdikatu le-zake. Liburu bat datorkizu eskutara, bearbada nola ez dakizula. Eta irakurri ondoren, dena beste era batera ikus-ten duzu.

Orrelako zerbait gertatu zitzaion Aita Salvatore. 1940 gn. urtea zan. 21 urte zitun. Oliten Filosofiako ikasteak bukatu eta Arantzazurra etorri zan, Teologia egitera. Eus-kaltzalea zan. Olerkaria zan. Euskera gogotik maite zuen, eta euskerari buruz ba zekian zerbait baiño geiago. Hori, ordea, ez izan aski. Idazle batek, eta guztiz ere olerkari

batek, ernai iturriak bear ditu, aren inspirazioa agortuko ezipada. Iturri oien billa, ordea, nora jo? Berak ere ez jakin.

Baña alako batean liburu bat datorkio eskutara: "Li-teratura Oral Euskerrica". Hura irakurri eta mundu berri bat zabaldu zitzaion. Andik ikasi zuen gure erri xearen li-teratur kimak ezertan edukitzen. Beren sotiltasun eta ba-kuntasun paregabeen zoragarri ta mañagarri iruditu zi-tzaizkion(sakonak, esanai luze-betekoak. Baña ortarako begi berri batzuk bear ziran. Eta ain zuzen, begi berri oiek D. Manuelen liburuak eman zizkion.

Arantzazuri buruzko kanta zaharrak, aiton-amonen ez-paiñetatik jasoak, an zeuden, komentuko artxibuan. Eta orain, D. Manuelen liburuak irakurri ezkeror, txoratu eta maitemindu egingo da oiekin. Arrobia aurkitu du, iturbu-rua. Eta gañerako guztia berez bezela etorriko da.

Mitxelenak berak aitortzen digu hori leial asko Aran-tzazuko kanta zaharrei buruzko idazki batean. Bestela ere aren ikaslaguna naiz, eta ba dakit ala izandu zirela gau-zak. Baña ondo etorriko da aren itz berberak emen aipa-tzea:

"Filosofiako urteak eginda Teolojikoak atera Arantzazura itzuli nintzanean, orain lau urte, ba nekarren Aran-tzazu-zalea, baña ez gorputz betekoa, baserriko umetzaro-tik nuena zertxobait azia. Ba nekarren euskeraz idatzi-naia; baña zer-i buruz idatzi enekiela bezela. Kōristaduan iñork ezertzat etzeukan pillo ori nere eskutara aurrenekoz eldu zanean, donen ezer ajolagarririk "letra zentzubako" ari arkitu, donen liraintasuna baizik, eta baztertu egin nun mai apalean.

Gerora, Imanol Lekuonaren "Literatura oral euskerrica"-k piztuta, mañtasuna ta begikoa artu nien erri-kopla txepelenai ere. Eta ordun, apal bazterreko "pilloaz" oroitu nintzanean eta bigarren begiratua eman niñean, irripar goxoarekin mañtasun-arrera beroena para nion nere bai-tan. Begitan bezela biotz-labeen nerabilzkiala, erri-poesi baliotsuak iruditu zitzaizkitan, ordura arte nik egin nitua-nen aldean esan-nai luzekoak, zoragarriak".

Arrobia nola ta nori eskerrak aurkitu zuen, garbi ta leial asko aitortzen digu, beraz.

Mezaberriko barkazio-egunetan D. Manueli ikusi bat egin nai zion. Egun oietako zereginen artean ezin-utzia zuen ikustaldi hori. Poemagintzan zebillen, ba, eta maisua-ren iritzi eta argitasunak euki nai. Gogoan dut nola eman zizkigun guri ikustaldiaren berriak. Zeoro gogoberotuta etorri zan.

Gero, berriz, Poema argitara aurretik, Donostian ze-goelarik, mañtxo joan oi zan D. Manuel engana. Beti argi, adore, burubide eta konseju eske. Batzuetan bakarrik. Bes-te batzuetan Aita Gaztelu-Urrutia bilbotarrekin. Aita onek bikote ederra osatzen zuen Salvatore berarekin, Poe-mako kantuak kantatzeko. Kantu saio bat baiño geiago eman izan zioten D. Manueli, letra eta doiñua elkarrekin ongi ezkondurik ote zeuden ikus zezan.

Amaitxo buruaste ta katramilla ditu orrelako lan baten erdi —bearrak. Ortan zebillen orduan Aita Salva-tore. Baña ba zuen Aita eta Maisu baten jakituria, itzala, itz zuhurra eta beroa. Eta ala burutu ahal izan zuen bere Poema.

Aren poza, gaurko eguna ikusi balu!...

VILLASANTE, O. F. M.

LEKUONA'REN OMENALDIA

Euskaltzaindia ta Eusko-kultura APAIZA

Euskaltzaindiko lendakari dan, Manuel Lekuona'rekin, izketan.

Euskaltzaindiaren artu-eman eta zer-ikusia euskal kulturaren jakin nahiean, eta kultura oneri eskeintzen zaion lanari buruz, galdera labur batzuek besterik ez.

—Bai al-du zer-ikusirik Euskaltzaindiak Eusko-kulturarekin?

—Bai; Baiñan Eusko-kulturaren sail batekin bakarrik: Izkuntzarekin.

—Eta Eusko-kulturak zenbat sail ditu, bada?

—Eusko-kulturak? Sail asko ditu, dakizun bezela: Izkuntzaz gañera, Eusko-Etnolojia, ta Etnographia, eta Edesti edo Historia ta Pre-Historia, ta Geologia, ta Geographia, eta Folklore, ta Musika, ta Dantzak, eta Eusko-legeak, eta Eusko-Literatura (dala «idatzia», dala «idatzi-gabea»), eta Eusko-Deporteak... eta artara ezkerro baita Eusko-Sukaldea ere... Guzti oietatik, Euskaltzaindiari dagokiona, Izkuntza da, Euskera, bere Literaturarekin.

—Eta Euskaltzaindiaren aurretik zer?

—Leen ba'genduan, Eusko-izaera osoari dagokion Bazkun eder bat: Eusko-lkaskuntza («Sociedad de Estudios Vascos»), oraintxe laister berrogeitamar urte, Oñati'ko Batzar Nagusian sortutako arako Bazkun eder-eder ura. Arri bai, arri Eusko-kultura osoa zegokion; ta sail guztietako Batzordeak zerdutzan bere eginkizunarako.

—Eta Euskaltzaindiak izan al-zuan orduan zer-ikusirik Eusko-lkaskuntzarekin?

—Bai; eta asko. Ain zuzen, gure Euskaltzaindia sortze-ko erabakia, Oñati-ko Lenengo Batzar Nagusi artantxe artu zan; laister berrogeitamar urte: 1918'gñean.

—Eta zergaitik sortu zan, bada, Eusko-lkaskuntzaz gañera eta bereiz Euskaltzaindiak? Ez al-zitekean izan Eusko-lkaskuntzaren zati bat mera ere?

—Bai, eta ez. Bai, estu-estuan artara bagoaz; baiñan ez, gauzak ondo ta egoki egin nai izan ezkerro.

—Kultura gaietan zer garrantzi du izkuntzak?

—Eusko-Kulturaren gai guztietan, Izkuntzak, Euskerak, garrantzi berezia du. Eta orregatik, ez Eusko-lkaskuntzaren zati bat izatea bakarrik, Bazkun berezi bat izatea zegokion Euskaltzaindiari. Orregatik sortu zan orduan Bazkun berezi ori, Euskerari zegokion problema guztiak zaintzeko (Euskaltzaindi). Beste egiteko gabe.

—Eta zeintzuk dirala derizkiozu problema oiek?

—Euskeraren bizia, eta lkaskuntza, Estudioa. lkaskuntza-barruan, berriz, Euskeraren Gramatikari ta Literaturari (bertsolari, olerki, teatro, nobela) eta Lexikoljiari ta Dialektolojiari dagokion problemak, barruko problemak alegia, alde batetik; eta Euskeraren Historiari ta Geographiari dagokion problemak, azaleko problemak, beste aldetik.

—Eta bi sail oietan, zein derizkiozu Euskaltzaindiari geien dagokiona?

—Bizia seguru duten Izkuntzetako Akademietan, lkaskuntza (Gramatika ta Literatura etab.) jo oi-da egitekorik garrantzitsuen eta ia bakar bezela. Baiñan gure Euskera gaur dagon bezela, Izkuntzaren bizia degu Euskaltzaindian guretzako gairik ezta ta bearrez-bearrezkoena. Orregatik, gaur dan egunean, Euskeraren biziari dagokion problemak (lkastolak, Bertsolariak, sariketak etab.) eramaten digute gure Batzarretan astirikan geiena. Ala ere, lkaskuntzari ere, Estudioari ere, eman nai diogu beti asti-apur bat Batzar bakoitzean. Gero ta geiago. Iztegia Azkue'ren iztegia, batez ere, darabillkigu aldi ontan arazorik estuen eta aundien bezela gure esku-artean.

—Izkuntzaren Geographia ere aipatu dezu lentxuago?

—Bai, Mapa lingüistiko esaten zaion ori. Ba'dakizu, Izkuntzak bere historia duan bezela, bere Geographia ere ba'duala: bere iraupena duan bezela, ba'duala bere edakundea ere lur-gañean. Ori ere gure ikasgai degu, ta garrantzi aundikoa. Eta orrekin batera Euskeraren bere barruko bereizkuntzak: euskalkiak, alegia, dialektoak; eta euskalki bakoitzaren mugak eta zabaleria: ots, Mapa Lingüístico.

—Beraz, Euskaltzaindiaren lana, Euskal-kulturaren puska bat?

—Bai: guzti ori Euska-kultura da; baiñan ez kultura osoa, ezta gutxiagorik ere, esan bezela, baiñan bai kultura garrantzi aundikoa: Euskalerrian degun kultura-gairik ederrera ta berezi: gure Euskera, gure Endaren ITZA.

Beste milla galdera gure kultura dela ta sakondu nahiean, baiñan gaurko, Euskaltzaindiari dagokion lanez zerbait jakin ondoren, urrengo baterako utziko degu. Milla esker.

B. ARREGI

EUSKAL BERTSOLARITZA

D. Manuel Lekuonari omenaldi bat eskeñi asmotan dirala.

Au adierazi zidan «ZERUKO ARGIA'ren» zuzendari jaunak, eta, bide batez, letratxo batzuk eskatu.

Lekuona jaunari eskeñi ezean, nori eskeñi bear dizkiot?

Nori diot nik Lekuona jaunari ainbat zor?

Oso gutxi, konta-alak, ezagutzen dute euskal anima Lekuona'k bezela. Benetako euskal guraso errespetagarria degu Oartzun'go seme argi au.

Lekuona jaunak, eskuartean artzen dun arazoa artzen dula, aurrera aterako du beti, ta iñongo aitzeki aundi gañe gañera.

Beste edozein izkuntzetatik zerbait euskerara itzuli bear dala?

Gramatika arazoak aztertu bear dirala? Pintura, eskultura edo eleiz imajiñak astindu bear dirala? Kondaira edo istori barrutian sarturik zerbait on eta baliozko argitaratu nai dala?

Nun arkitu Lekuona'ren pareko bat zeregin auetarako? Teatru ta olerki barrutian zer izan dan esan bearrik eztet, noski, besteak beste dirala.

Euskaltzaindiko aulki nagusia betetzeko ere, nor egoikiagorik?

Argatik eman zaio eman zaion tokia. Bere meritu arrigarri irabazi du, ta ao batez ezagutu ta aitortu zaizkio bere egikerak.

Beste alderdi batetik begiratuta, euskal bertsolaria iñork ezta ezagutu Lekuona jaunak bezin sakon.

«Au dek guk palta gendun gizona —esan nuk nik— «Literatura Oral Vasca» izeneko bere liburu bikaña irakurri nunean. Orainarte umezurtz modura ibili dituk euskal bertsolariak; aurrerantzean eztitek orren beldurrik, Lekuona jaunari esker. Onak ba-zekik zertan ari dan; onek eza-gutzen gaitxezik errotik».

Askotxok itzein eta idatzi izan zuten bertsolarietaz

LEKUONA, ZENTZU ONA

Onelakoa dugu D. Manuel Lekuona jauna: Apaiz eta eleizgizon bezela, denbora txarretan ere beti zintzo ta zentzu onez jokatu izan duan! Beti bere lekuan. Urte askotan Seminario'ko maisu izan zanean, agintarien esanera jarria noski, baiñan ikasleen aita ta laguna.

Beste toki batera joan bearra izan zuanean ez zion bere lanari uzker egin. Istoriagille dala, arkeolojia ta arte mota guzien aztertze dala ez da alperrik iñon egon azken berrogeitamar urte aurretik. Ori bai, istillurik atera gañe; beti pakezale; aldi goibetan iritsu, biotz-miñetan adoretu eta Jainkoa'gan gogoa jarririk. Langille purrukata.

Amaika itzaldi, kanta, komeria, idaz-lan eta liburu agertu dizkigu paper eta aldizkarietan. Bai euskeraz eta bai erderaz. Ezin emen liburuen izen guziak aipa, luze litake-ta.

Alare ez dugu isilduko atxikimendu ta maitasunik aundi ta biziena euskerarentzat gorde izan duala. Zenbat lan

Lekuona'ren aurretik. Zerbait asmatzen zuten zati batzutan; beste askotan utsegin.

Etzuten opiziorik ezagutzen; etzekiten lantegiaren berrri. Ta lantegia bear bezela ezagutzen etzutenengandik, zer itxaron bear zan?

Oartzuar seme argi ta jakintsuarentzat bertsolarietaz etzeukan ezkuturik.

Dan bezelaxe agertzen da bertsolaria Lekuona'ren liburuan. Eman ditezken argibide dan danak emanak daude.

Gaur, biar eta etzi, euskal bertsolarietaz itzein bear dun guziak, bear bearrezko du eskuartean don Manuel'en liburua. An uxatuko ditu zalantza ta duda guziak; an jakingo ditu jakin bearrezko zertzelada guziak.

Iturri garbiko ura nai dunak ba-daki nora jo. Gañetik zerbait erantsi nai liokenak erantsi dezaioa, baña an dago egitazko oñarri ta zimendua.

Gizon bezela berriz, ezta errez Lekuona'ri aurea artzen. Ezagutzen dezuten guziok ondo dakizutena da, ta danak dakitena berritzen ez nuke denborik galdu nai.

Apaltasunaren ixpillu, zuzentasunaren argi mutill, jakintzaren itzai, gizatasunaren eredu, ta... al dakit zer geiago dan gure Lekuona!

Urte on askotarako gorde deigula, eskatzen diot Jaun Algutidunari.

Zoriontsua zu, Gipuzku, zoriontsua zu, Euskalerrri, olako seme moduak sortzeko gai izan zeralako.

Urri ta bakan ditugu, zorigaitzez, baña konprenditu bearra dago ugari izaten oso gaiztoa dala. Tokian ale bat oi da, ta... urte tarte aundiarekin!

Ar itzazu gaur, don Manuel, zure azken serbitzari onen zorionik berezienak. Poztu ta lasaitu zindezke. Zuk aldatutako landare sendoak ari dira prutuak ematen. Eta... oraindik eman bear dituztenak!

BASARRI

On manuel Lekuona apaiza, lendabizi ta aurrenik, apaiz on-ona ta arima-zalea degu, On Manuel agurgarria.

Ori dala-ta bere apaiztasunatzaz idatzi dezadala eskatu didate omenaldi onen antolatzaileak.

Gaurko apaizak zerbait konplejoak izan oi dituzte laikoekin artu emanetan, ta idazkizun ontarako beste apaiza baiño laiko bat obe eroriko zala pentsatu dute noski.

Eta nik, sail ontan gauza ez izan arren, baietz esan diet, egiazko anticlericalista naizen aldetik, apaizak beti atsegin izan zaizkidalako.

Apaizak eliz-gelan, au da, kristauaz itz egiteko, sakristian gelditu bear direla esan oi dute askok. Beste askok, berriz, apaizak langille jarri ta sozial matxinadaren gidariak izan bear direla uste dute.

Agure euskaldun zintzo batek au esaten zidan, izan ere, lengo egunean:

«Apaizak ainbeste gauza ikasi ta ainbeste saltsan sartu eztute bear. Meza eman, dotriña erakutsi, bataiatu ta konfesatu, beartsuei lagundu, illak obiratu... oiek dira apaizaren eginkizunik nagusienak. Lan oiek egiteko, jakintsuak izan ezta bear, gizon zintzo ta paketsuak besterik ez».

Baiñan gauza orren sinple ezta, Jaungoikoari eskerrak.

Beste egun batean, batzar batean giñalarik, apaiz batek galdetu zidan ia apaiz geienak intelektualak ala profesionalak izaten diran. «Ortarako, nik esana nuen batzarrean, erriak gidatzen dituztenak profesional utsak eztira izaten, egiazko intelektualak baizik, bi gizon mota oiek oso esberdiñekoak diralako... ta ortik sortu zan eztabaida».

Nik, apaizak intelektualatzat artzen ditudala erantzun nion ta batzuek arriturik gelditu ziran nere erantzunagatik, beren ustez, apaizak profesionalak bezela jokutzen dute geienetan. Baiñan ni nerean nago oraindik.

Dana dala, nere pentsaera argi ta garbi esan nai det ontan, alegia, gaurko munduaren naiak, asmoak, gogoak ta aspirazioak ezagutu ez ezik, senditu bear dituztela baitere apaizak, egiazko intelektualak senditzen dituzten bezela.

Batez ere, apaizak erri kultura senditzea ta maitatzea oso komeni dute.

Naiz Europa, naiz beste lurraldetan, apaizak ta mixiolariak izan dira askotan errien kondaira, oiturak ta izkuntzak landu ta lagundu dituztenak.

Eliza'k gizona maitatzen du, ez ordea gizon bakartia, astratua, gizon asistenzialistaren antzekoa, gizona gizarte-duna baizik.

Lurra, familia, aberria gizartea, bearrezkoak ditu gizonak, baita ere erlijioaren aldetik.

Orrengatik ezta gauza arritzekoa apaiz askok erri jakintzaren alde jo dutenik.

Gure errian ba ditugu eredu eder batzuek, euskeraren, Euskalerrri-Edestiaren ta euskal oituraren alde jokatu diran apaizak.

Orrelakoak amaika aitutako genituke nai izan ezkerro. Bere apaiztasunak ezta orrengatik ezer galdu, bestela, edertu ta anditu egin da.

Gaur omen ta ohore guztiak eman bear dizkiogu apaiz oien bati, apaiz on-ona, jakintsu errikoia ta langille arras-takaria.

Santidadea da, esan bearrik ez, apaizaren lengo nola-kotasuna, baiñan santidadearen koroarik ederrera jakinduria da.

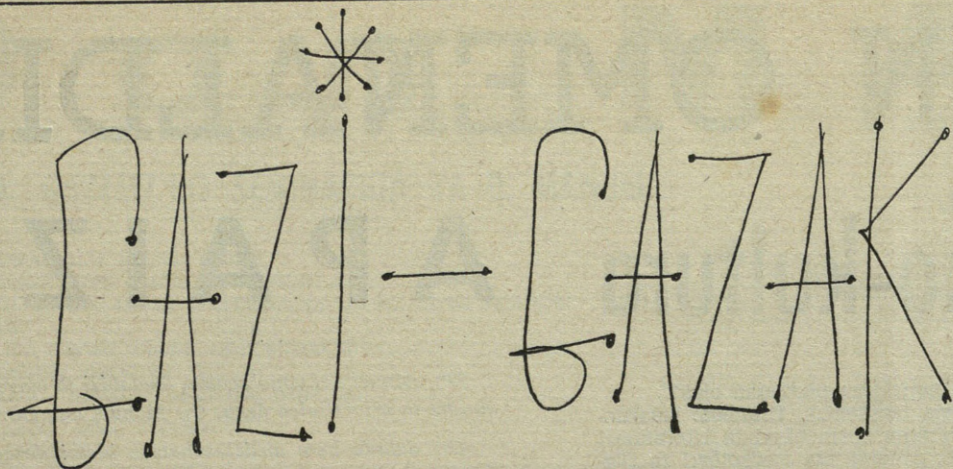
Gizonok esan dezakegun neurrian, On Manuel bi nola-kotasun oien jabea da. Orrengatik ederra baiño ederragoa iduritzen zaigu bere aguretasuna.

«Erranen» liburuan, Testamentu zaharra Duvoisin kapitaniak euskeratutakoan, irakurri ditudan itz abek, On Manuel'en omenean aitatu utzi nazazute.

«Dohatsu gizona zuhurtzia aurkhitu duena, eta umotasunez nasai dena. Haren biltzea hobe da asko diruz jabe egitea baino, eta urhe ederrenak eta garbienak ez ditu haren fruituak balio». (ERR 3,13-17)

ANTONIO M.ª LABAYEN

CARLOS SANTAMARIA

Aldrebezkeri bat entzutean, geienok erantzun oi dogu: iEgon adi xillik; ori esatea ta etxea egiten, tallatutik asi bear dala esatea, bardin dok! Neuk be esan izan dot baten baño geiagotan.

Baña... koontuz mutillak berbokaz! Etxegintzan, gaur, aurrerakuntzarik andienetakoa da tellatutik etxea egiten ekitea, astea.

Gauza errezagorik ez tala sinis egizue. Neuk ikusi dodaz lan egiten dodan Etxean, ortarako planoak. Erbestetik ekarrita, baño ikusi dodaz.

Zelan izan ete daiteken ori? Esan dautzuet, errez gizona!

Ara: Egin daigun kontu, amar etxoin edo pisoko etxea egin bear dala. Lenengo, lurren ganean tellatua egiten da, ta yakiña, eztozu amargarren etxoiñerarekin yaso bearrik, ez eskillarak gora ibili bearrik, ez grua ortakoen bearrik. Orrez gane, etxegintza ezta tellatutik-bera yauztiko arrizkurik. Onura arrigarriak dauz, ganora barri onak.

Guazen aurrera. Tellatua egin dogu. "Gatos" izenez edo eza gutzen doguzan trezina orrekin bidez yasoten da tellatua, amargarren etxoiñak biar dauan utsunea laga arte. Tellatuaren azpian, lurren ganean egiten da amargarren etxoiña. "Katuok", yasoten dabez, alkaturik dagozan amargarren etxoiña ta tellatua, ta euren azpian bederatzigarrena egin. Gero zortzi.

garrena, zazpigarrena ta abar, bean etxea amaitu arte

Orduan, "Katuok" orratz baten bitartez esaten dabe zenbat karga daren euren bizkarretan, ondoren, enrak markatzen dabien neurriko oñarriak yarteko.

Gero "Katuok" bizkarra markurtzen dabe ta... or daukozu etxea... tellatutik asita egiña.

Ez al da yakiñgarri? Uste orretan idatzi dot goiko ori.

Lazaro Errotako, meza nausiara yoañ zan, eta predikoa asi zanean, loak artu.

Apaizak eguneko Ebanjelioari eragoion andikiro. Ain zuzen be, beste Lazaro-ren erresurrezioatzaz.

Apaizak: "Arrigarriak ziran Kristo'k egiten euzan mirariak. Deitu eutsen ildakoaren etxera. Eta Jesus'ek esan eutsan: iLazaro, yaki zaite!"

Apaizaren oiuz batean, ikaraturik, zutitu zan gure Lazaro begi-izurtzika ta... esan:

—Yauna, parkatu, lo-kukotxu bat baño ezta izan.

Zure yantzian ari bat edo beste baldin badaroazu, yostunarekin hesarkatu zarala uste izaten dabe. Eztakit zergaitik baño ala da.

Dana dala, nik ez dot uste, yostunari (batez be polita ba-

da) mosu emotea ezezagari izan daitekenik, baño ori esaten dabienak, onik eztabillielia euren kaxkarrean, ziurra da.

Chicle edo dana dalako zikin-keria aboan sartu ta idi zarrak lez ausnarrean yarduten diran neskatillak baño iguingarriagorik, ezta.

Leiarrak bere barruan amarraunak daroaz, ikusten ez tiran arren.

Ikusi nai badozuz, leiarrari sartadea emotea naikoa dozu.

—Nora ua Kaximiro?

—Zezenketara. Bat bera be etxoat uts-egiten.

—Baña ik... ulertzen al dok Cuchares'en "arte" ori?

—Gaur etxok Cuchares'ek toliatzen, Tenedorito'k baño. Beno... gero arte, ordua dok-eta.

Pesta ortatik itxuli zanean: —Da? zelakoa izan dok ba "corrida" ori?

—Tenedorito'k lortu yok zer-bait.

—Zer lortu yok ba?

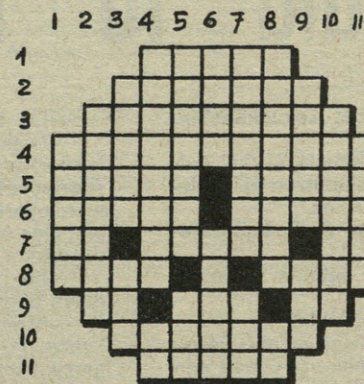
—Oración y oveja y vuelta al ruido.

—Beno... urren arte, ordua dok-eta.

ABELETXE

Itz-gurutze-tuak

LE.

ZEARETARA

1) Muskillak, aldaskak. — 2) Aitatzte, aipaldi. — 3) Otseinburu, jagole. — 4) Mordolokeriak. — 5) (aa) Errape, titi. (aa) Bizkor, laisterka. — 6) Bustiak, izerditsiak. Itulari, idi-aurreko. — 7) Biok. (aa) Gizaseme izena. Atzizkia. — 8) Zarzean zuritu edo bakantzen zaiguna. Olaska, olatu. — 9) Etzatoki. Aunditu, gizondur. Eder, egoki. — 10) Eusko olerkari izana. — 11) Laister atzalduko diguten euskal eresantzerkia.

GOITIK BERA

1) Makur, gezurrezko. — 2) Aitzulo, aizpe. — 3) Mama gozoa. Bezela. — 4) Ban-banako, ezberdin. (aa) Zeu, zerori. — 5) Orre-urr, zitu, Kabi. — 6) Edurraren jauzkera. Gal-tzadun. — 7) Amazulua. Errotan irindu. — 8) Tximini barrua dago. Koko, eltxar. — 9) Onuradun, irabazidun. (aa) Sor, sorgor. — 10) Gurintxo-belar. — 11) Portuan, iztatean.

AGERPENEA

1) Ezegi. — 2) Arizulo. — 3) Ardao. Lez. — 4) Kidegabe. uz. — 5) Ipunuki. Abi. — 6) Mara. nozig. — 7) Amakola. Igo. — 8) Ke-dartsu. Ar. — 9) nuduz. Gor. — 10) Nagakin. — 11) Kaiam. Ugin. — 9) Oe. Azi. On. — 10) Zubigar. — 11) Zigor. 5) zitag. onuga. — 6) Ezok. Itzi. — 7) Gu. bina. Ka. — 8) Ille. 1) Kimak. — 2) Aipamen. — 3) Arduradun. — 4) Ederakadak. — 5) zitag. onuga. — 6) Ezok. Itzi. — 7) Gu. bina. Ka. — 8) Ille.

GOITIK BERA:

ZEARETARA:

Zeruko Argia

Zuzendaria:

JOSE IGNAZIO GABILON. DO PUJOL

Naparroko-Kantuari ta Ara-goiko Kaputxinoak argitaratua.

(Carlos III, 22. Pamplona) DONOSTIA'n

Oquendo, 22; tel. 26666

ARPIDE-SARIA:

Urtekoa ... 150 pta.

Aidez artu nai bada, galdetu.

OIAL BIKAIN BERRI
ERAKUSTEGIA

ALDAMAR

Zuzenbidea: Aldamar, 2

(Reina Regente ertzean)

Urrutizkiña 1-54-65

DONOSTIA

ECHABE

ETXABE 'REN

Mueble - Etxea

Fuero'en Enparantza

Urrutizkiñak: 84 10 78
84 11 24

ZARAUTZ

MUEBLES

URRETAVIZCAYA

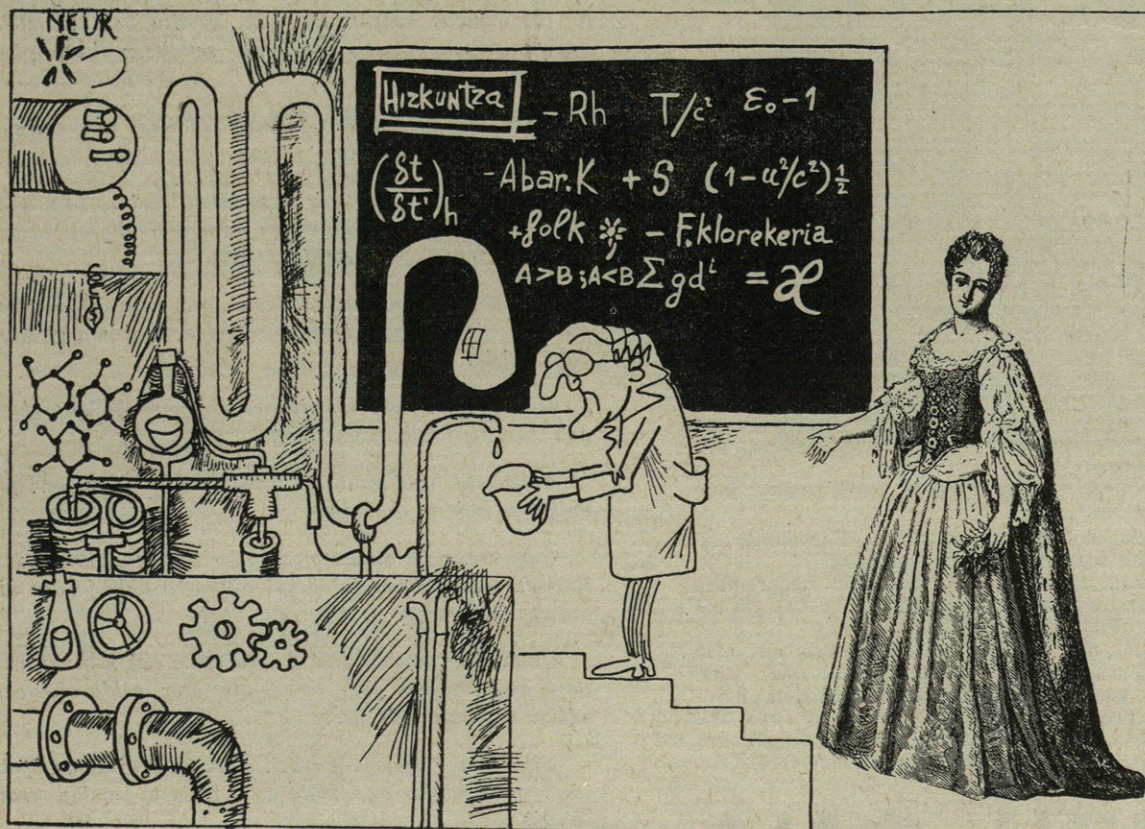
1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 46

GAZTEIZ (Vitoria)

AZTERTZALLE

—Zoratu egingo zaigun gizajoa atzenerako, ezin bait-din nekola ere argitu zein den euskal-izatearen muiña...

JOSE ZINZUNEGI'REN OPTICA BERRIA DONOSTIAN

HERNANI, 4

URTIETAN LAN OIETAN OITUA
BARRUAN DANAK EUSKALDUNAK

ERAMAN - EKARRI'rako
AGENCIA

Transportes ALE

EUSKAL IRRATSAIOAK

ERRI GUZTIRAKO

Iparaguirre, 8 - DONOSTIA

TRANSPORTES

azkar

ERAMAN - EKARRIRAKO KAMIOI AUNDIAK

Donosti'tik egunero:

Bartzelona, Zaragoza, Valentzi, Madrid, Oviedo,
Gijon, Iruña, eta Bilbo'ra.

Astean iru aldiz:

Sevilla, Lugo, Coruña, Orense eta Vigo'ra.

Eustasio Amilibia, 13 ta 14 - DONOSTIA

Tefnoak.: 25.457 eta 26.987

laguntasunaz, euskal jakintzaren alde ain jator jokatzan duan Aizkor ondoko talde oni erreztasunak eskeñiaz, errian besterik ez dagon ezkeror?

Jarrai aurrera Beañola gaztedi argia; etzegok zuek eustekorik benetan lan egin bear dan orduan, artu bada nere goresmen-eskerrik sutsuenak, ikusle izan dituzuten danak zu bera diote, ta ia beste batean zuen lan sari ohea iristeko egokiera izaten dezuten.

ERRIKO JAIK

Urbil ditugu erriko Gurutze Santu jai nagusiak. Badabil antolaketan ugari, tanborradak, gurdin apañak, txirindulari, pelotari, ostikolari, tiro plato, ta nik al dakit zenbat jolasketa, antzoki nagusian ikusgarritzko jai-aldia ere izango da, aste osorako zer ikusia noski.

Gaztedia urduri dabill gertakizunak egiten, aurreko urteetan jai jolitalak izan ba ditugu, aurtengoan ausi bear dirala diruri, txaranga alaien kale jira zarata-tsuekiñ gaztedia doretsu jolastuaz. Urrengoan jarraiko degu jai auen xeetasunak emanaz.

AN-ZAN

ERREZIL

KULTURA

Gure neska ari zaizkigu ekinen joste lanean. Berak esaten dutenez asko ari dira ikasten, Mari Karmen ieskerrak. Gai onetaz oartxo bat egin bearrean arkitzen naiz zeinbait iritzi baztertzearren. Biltoki orren elburua "kulturala" omen da. Jostundegui au berriz "tallertzat" Jotzen DUTE - BATZUK. Ez nago iritzi ori benetakotzat jota. Kulturatzaz zer ulertzen dezute? Irakurtzen edo idazten ikastea? Antzerki saio ta zeinbait billera bakarrik? Erdel-iztegiari kulturatzaz ulertzen da "giza-mallako jakintza getzeak dakarkin ondorena". Zalantzan inork ezin dezake jarri arrazoiz eta gutxiago ukatu, neska auen jostetikastaldia kultura barnean erortze nez dala aitortuaz. Lerro auk ez dijoaz inori min emateko goaorekin baizik illunbe ori zuzentzearen.

ANTZERI-BOLARA

"Ernio-Lore" taldea ekinaldian darablkigu. Jorraillaren 9'an, Aizarna'ra jaunak ziran, "Nor Alkate" antzerkia egitera. Jator erantzun zuten bertako gazteak. Jende asko zan naiz egun egokia ez izan. Estimatzekoa bertan eskeini zuten laguntza. Milla esker!

Oartxo bat: JaJkin nuan bertako artzerki taldea, min pixka bat artua zegola, nik egin nien epiketarengatik "Zeruko-Argian". Leningo, barka nere iritzia okerra bazan. Jakin nerea zala bakarrik ta ez bertako gazteena. Bigarren, alderdi txarrak bezela onak aurpegira botatzea alkar-izketan ez du sekula mingarri izan bear. Sano sano esandako gauz bat, ez zeintzat arrokeritzat jo. Talderik obenari ere xamurra da utsuneak arkitzea.

ALBISTEAK

Eitzeta'ko Joxe bizkortua degu. Etxean arkitzen da gusaso jatorren babesean. Lagun artean noiz ikusiko zai-zai gaudek...

—Igortegi'ko Jose jauna gaxotegitik irten omen da ta bizkortua.

—Santos eta Mari Karmen, gure adiskide jatorrak datorren larunbatean ezkontzen zaizkigu. Zorionak aurrez.

—Errekondo, Iuya ta Basabekok ekin diote bide-berria irikitzen, erosotzeko premia ikusten. Jarrai alaitu etzerat damutuko biar.

TXIKIA

LAZKAO

DATORREN ASTEKO ZERUKO ARGIA

Esan didatenez oso polita izango omen da, ta lazkaotaz berezeki itz egingo omen du.

Izan ere ez da gutxigotako gure San Prudentzio aundia zaindari izan ezkeror.

Bere laguntasunakin pesta jator batzuk izan ditzagula.

Al Ta egun oietan ZERUKO ARGIA irakurri ta zabaltzen saiatu!

PESTAK, BAI

Aurten ez ote genun ere bildurtuta nengon, inork ez bai zun ezer

esaten, bañan... beti bezela, ba dira ondotox dakitenak.

Batean arutza, bestean onengana ta urrengoan beste ura egitera, naiz eta gero erantzun txarra edo purustaren bat artu.

Komixio bat ba dala, ba dakigu, bañan, bai ote du bear añaoko askatasunik? Arritzekoa da ba.

AZIA

ATAUN

LEENARI JARRAITUAK

Urbanizazio gai onetaz, leenago berri aldietan, asi giñan zertxo bait idazten eta adierazi nai degu aurrera ere jardungo degula, zeren eta garrantzitsua ikusten degu, gaur egun ataundarrontzat.

Baita ere adierazi nai degu, berriemalle edo korresponsal bezela degun eginbearra betetze-arren, gai oni buruz sakonki jokatuko degula berriak, era guztitakoak, argi ta garbi gure irakurlei azalduaz.

Esan bezela, gai oni buruz (Urbanizaziotzaz) erritarrok jabetze arren eratu diran itzaldi saioai, asiera lengo igandean eman zitzaien.

Iru auzotan izan giñuztean sozial aldeko itzaldiak, ortan iaio diran

Soziologo —Lekuona ta Larrañaga jaunak— eman da. Itzaldi oen buruz garbi azaldu ziguten, Urbanizazio eraketak zeñen kontuan izan bear dituan, ementxen argitaratzen ditugun puntu oek:

GIZONA TA ERRIA

Gizona, persona, jaiotzean ez da torkigu gizon osatua. Aurtzarotik asten da gizon osatzeko bidean. Pamiliko gurasoen babespea du lenengo giroa. Bigarren, amaren ondolik eskolara bidean dioa, eta onela gizartean sartzen asten da. Urrengo lagun artea, gaztedikoa ta erri elkartetakoa. Elkarre auen bitartez, kezkatzen dioa bere erriko arazotzaz. Onekin diogu, soill-soilki giro auk, eskallera auk daramatela persona bere giza-osaketara.

ERRIA ZER DEGU?

Etxe mordoxxa batzuk, bide txuxen batzuek, eleiza polit bat, etab. Ez au azaleko eta oker degun iritzia izango litzake erriatzaz. Erria da, kaiola orren barruan arkitzen dan persona.

Nola neurtu erri ori? Personaren mallak neurtzen digu. Ta ez kale, etxe ta bizi-lagun asko ta gutxiak, aberastasun iturriak eta abar.

Persona kulturaz ondo badago, aiañ egokiagoa ta aundiagoa izango degu gure kaiola.

ERRIAREN ETORKIZUNA

Baita ere zioten kontuan izatekoa dala ta ondo aztertu bearrekoa, erriak zer aberastasun iturri izan bear dituan biarko egunean. Zer eratako lantegiak bear ditun zenbat bizi-lagun bear ditun emendik urte batzuetara; baserri ta nekazarien problema nola zuzendu; eskolak, zer eratan dauden, nola bear duten; kulturaren malla; izkuntzaren garrantzia —etorkizunari buruz zer ardura duan— eta abar.

ZER JOKABIDE ONI BURUZ?

Bi aldetakoak ditugu. Erritar persona baten jokabide txarra izango litzake, dana tekniko eta giza-sailtxo baten gain uztea. Au dala ta zori-txarrez ezagutzen ditugu erri askotan gertatu diran istori tristiek. Jauntxo batzuek dirala ta, kontratista edo bestelakoak, eta beren patrika ondo berdindu, ta beste batzuek beren griña txarrak asetze-arren erritarren iritzia bazterturik utzi eta... kito.

Ondorenak, jakiña kulparik ez dutenak pagatu bear. Gizon batzuen

gose-itxua dala ta anarki baten azpian esnatu dira erri asko ta asko. Orañ arkitzen dira estu ta larri ezin zuzendurik, trebetasun oker orren ondorenak.

Eldu dezaigun bada joka bide zuzenari. Artu dezagun arreta aundiz, eta saia gaitzen Urbanizaziotzaz jabetzen. Gure eskuan dabilkigu arazoa, ta distinziorik gabe, guk eman bear diogu erantzuna. Orrela jokatuko degu bear bezelako erritarren antzera.

Baita ere, laister izango ditugu ekonomi aldeko itzaldiak; Ansola, Ariztegieta ta Lasa, jaun ekonomistak izango ditugu prest ortarako.

Jabetu gaitzen, gero gure iritzia ematekotan.

—Gure erretore dan Arin'tar Juan jauna, gaxorik arkitzen da. Danoren naia, berriz ere, bizkorturik gure artean ikustea da.

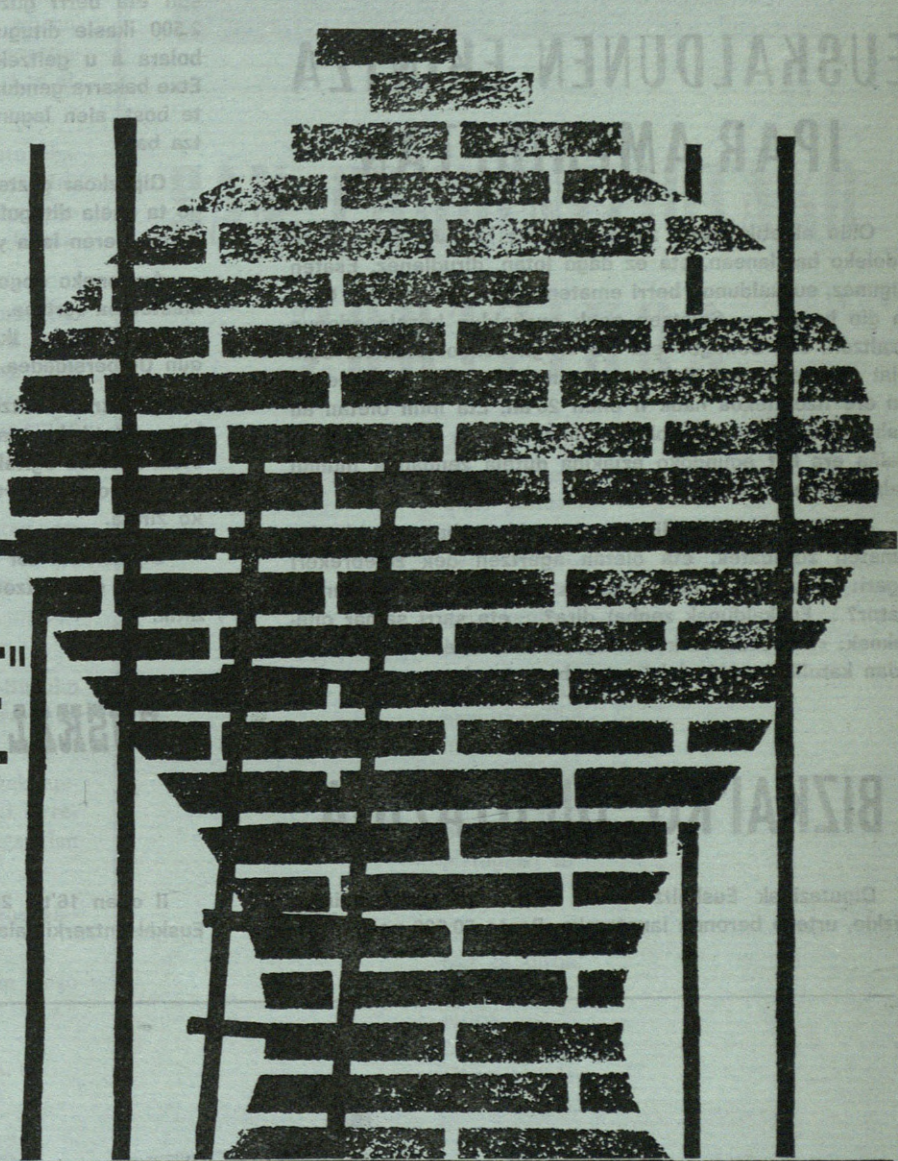
Bere utsunea, eleiz lanetan, benetan nabaitzen degu.

—Baserritarren batzordean, 30' urte sekretario bezela igaro ondoren, bere lanari uztea erabaki du Lasa'tar Jexus jaunak.

JENTIL-BATZA

BALIATU ZU ERE "ETXE-BIZITZ- AURRERATZE" AREN ARAU BERRIAZ

Iriki zazu gaur bertan

"ETXE-BIZITZ-AURRERATZE"

izeneko libreta

DONOSTI'KO AURREZKI KUTXA'N

✿ eta esandako epeetan onenbesteko bat jartzeak, **euneko lauen (4%)** korritua emango dizu.

✿ Etxe-bizitza erosterakoan dirua eskatzeko eskubidea izango dezu: libretan dezunaren beste ainbeste, alako bi bai beintzat, **euneko bost eta erdi (5,50%)** ordainduaz eta amabi urteko epea biurtzeko.

✿ Era ortan urte batzuk barru, etxe bizitzaren jabe zaitugu. Seme-ala-bentzat edo bizi zerana baño obeagoen baten zale bazera zeorrentzat.

**buru-auste ta kezkak dituzula? jo gugana.
bear dezun laguntza ementxe arkituko dezu.**

KALIFORNIA'N, STANDFORD'EKO UNIBERSIDAEAN EUSKERA

Aurtengo Urrilla'n Kalifornia'ko Stanford urian Euskal katedra bat sortuko dute, Europa'ko izkuntzen sail barruan. Au bigarrena izango degu Ipar Ameriketara. Lenengoa, egun aietan jarriko da Mitxigan'go Ann Harbor'en.

Martin Smith irakaslea Madrill'en degu egun aietan eta Irakas-Aulki ortaz itzegitera etorria da. Berak esan digunez, Ipar Ameriketara izkuntza guziak erakusten dira ta euskerak oso jakin nai bizia sortu du alde aietan.

Orain bi urte, katalanera erakusten asi ziran eta orain euskerari ekingo diote. An eta emen ezta berdin lan egiten onelako ikasaldietan. Euskaldun odoleko asko da alde aretan eta eundaka izango dira Irakas-Alki orren bidez euskera ikasiko dutenak.

Euskal gaiak aitatzen dituzten liburuak ugari dira bertan: 15.000 inguru izango dira euskeraz edo erderaz, gure gauzak aztertzen dituzten liburuak. Orra nola zabaltzen ari diran munduan gure berriak.

EUSKALDUNEN EKINTZA IPAR AMERIKETAN

Ohio aldetik etorri zaigu eskutitz bat. An dabil gure odoleko bat lanean, eta ez dago lotan, dirudienez. Esaten digunez, euskaldunon berri ematen ari da alde aietan. Onela dio berak: "...Saiatzen nauk euskaldun bezela edonun azaltzen. Bi «College» eta iru «High school»etan itz egin diat azkeneneko lau illabete aietan. Notre Dame Academy' an ere itzegitekoa nauk il onen 25'an. Eta ibilli oietan au nabaitu du: euskaldunok ezagunak gerala alde askotan; baiña era bat egundoko ezjakina dutela zenbaitek mundu zabalean gure gaietaz.

«Klase aurretik —dio berak— galdera batzuek idatzita ematen zizkidatek, eta oietan agertzen dek zelebrekeri ugari: onelakoak oi dituk galdera batzuek: Euskera nundik dator?... Euskaldunak zenbat dira?... eta sarri samar onelakoak: «Euskaldunak komunista al-dira?... edo-ta: Euskalerrian katoliko ugari al-da? eta abar eta abar».

BIZKAI'KO DIPUTAZIOA

Diputazioak Euskaltzaindiari 50.000 pezeta eskeiniiko dizkio, urteko beronen lanetarako. Beste 50.000 pezeta ere

emango ditu Diputazioak, Azkue'ren iztegia, geitua ta zuzendua argitaratzen laguntzeko.

Eskein ederrak gure Diputazioak ematen dituanak, eta Euskalerriko beste Diputazioentzako erakusbide jatorra. Gure jakintza-saillak merezi du orrenbeste ta geiago. Ia noiz asten geran, gure kultura alde Euskalerriko dirua bete-betean erabiltzen.

GOI-MAILLA KO IKASTETXE?

Oraintxe egun batzuek, eguardi aldean artu zuan Ezierako Ministroak, Gipuzkoa'tik joan zaion Batzorde bat. Talde onek Gipuzkoa'k bear eta nai dituan Unibersidade ta Goi-Ikastetxeak jakini-arazi zizkion Ministroari.

Talde ortan ziran Gipuzkoa'ko Jaurleri edo Gobernadore, Diputazioko Lendakaria, Donosti'ko Alkatea; Franzizko Yartza, Bikario Nagusi jauna; Barriola'tar Iñaki, Gibert, etxe-erakillien izenean, Ezkurdia jauna, Gipuzkoa'ko Unibersidade ikasaldien zuzendaria, Manuel Agud, Alberto Claveria, etxebizitzaren Ordezkarria ta Jesus Los Santos, Elkarteen ordezkarria.

Auek Ministroari joan dan udean eskatu zituan xeetasan eta berri guziak eman zizkieten. Gipuzkoa'n alegia 2.500 ikasle ditugula Goi-ikasaldietan dabilzanak. Ikaslebolara a u geitzekotan dala gerokoan. Erdi-irakaskitzako Etxe bakarra genduan len. Orain bost ditugu nagusiak; beste bost, aien laguntzailleak eta beste aukerako ordezkaritza bat.

Gipuzkoar gazteak, Teknika saillera datozela gogotsuagotau onela ditugula Industri-Injinierrak eta Lantegi-Zuzendariak beren lana yayo egiten ari diranak.

Aurreneko gogoa da Donostia'n Eraikille edo Arkitekto Ikastetxea sortzea. Ta au asiera bezela. Gero sortu ditezke Goi-Ikastetarako Ikastetxeak eta azkenik, bear-bearra degun Unibersidadea.

Ministroak entzun zituan gipuzkoarren eskabideak, eta bere aldetik kontuan artzen zituala, esan zien, gure eskari oiek. Bereala egitekorik ez izanda ere, geroko garaitan gure gogo oiek aztertu ta alik ondoen eta azkarren mamituko zirala.

Gipuzkoa'ri zor zaion guzia aintzakotzat artu zuan Ministroak eta Batzordea oso pozik atera zan bere ikusalditik.

EUSKAL ANTZERKI ASTEA BILBO'N

Il onen 16'tik 23'ra bitartean, Bilbo'n Aiala Antzokian, Euskal-Antzerki jaiak antolatzekotan dira. Antzezleri talde

MARI LOURDES IRIONDO'REN DISKOA

Euskaldunontzat oso pozgarria izan da neskatxa onen Euskal-kantetarako gaitasuna. Premi aundia genduan lengo kanta zaarren ondoan beste berri batzuek gure erriarentzat sortzeko ta orazaldu zitzaigun Urnieta'tik baztarrak sorgintzen bere aide berriekin eta kitarraren laguntasunarekin.

Entzun diote alde askotan eta erri guzietan bere abotsaren eztiak eta bere agerkerak, entzuleen taldeak zoratu dizkigu. Baiña oraindik abesti oiek ez genituan diskotan zabaldu, ta ederki dator au gure erriaren eskea asetzeko.

Lau abesti ditu txirrillo onek: "Abesten dizut, Jauna"; "Etzaitut ikusi nai"; "Agurra" ta "Loa". Discos Belter izan da kanta auek aidatu dituan ta azalean bere irri-parre gozoarekin eta ortz ederragoekin, or ematen zaigu Mari Lourdes'en irudia. Zorion eta aurrera!

bi izango dira lan ori azalduko dutenak: Bilbo'ko «Kriselu» taldea ta Donosti'ko «Jarrai» taldea. Talde biak beren eskua ta gaitasuna erakutsiko dute aste ontan. Bi antzerki-egun izango dira guzira. Lenengoan, «Kriselu» taldeak bi lan azalduko ditu: «Sistema zoriontsu bat», alemanetik itzulitakoa berau. Bigarrena: katalunetik itzulitako «Ez du ardua nun jaio zaran». Au, il onen 16'an. Illaren 23'an, berriaz, «Jarrai»koak, Camus'en lan bat ager-araziko dute: «Gizon zuzenak» izenekoa. Aste orren barruan, eta antzerki aien inguruan, itzaldi, alkarriketa eta beste txolarte batzuek izango dira, gure gaztediaren esnagarri.

GIPUZKOA'KO BERTSOLARIEN AZKENTXAPELKETA TOLOSA'N

Emen datorkigu egun aundi ori gure erriarentzako. Orain Maiatzaren laugarren eguna izango degu Gipuzkoa'ko Bertsolariak beren artean jokatzeko.

Tolosa'n izango da egun ori, ta an agertuko da nor zein dan, alkarren leibizian. Ordua sasoez adieraziko da. Ona emen zeintzuk izango ditugun bertsolariok:

Ernani'n aukeratuak: Bergara'ko Jose Luis gorrotxategi, Segura'ko Jose Intxausti, Oiartzun'go Kosme Lizaso, Berrobi'ko Muñoa, Orio'ko Frantzisko Etxeberria ta Aia'ko Nikolas Zendoia. Eta ordezko egiteko: Zestua'ko Pedro Aizpurua, «Lilibe», ta Lezo'ko Santiago Zabala.

Orain bi urte Tolosa'n aukeratutakoetatik, lenengo ta bigarren lekua irabazi zutenak. Lenengoa, Lazkao-Txiki, gero bigarren gelditu zan Donostian. Orain, besterik gabe jokatzeko izango da au ere. Tolosa'n onela leku bat utsik gelditzen da ta irugarren datorrenak beteko du leku ori, au da; Berrobi'ko Domingo Garmendia. Beraz, Berrobi'koa ta Jose Joakin Mitxelena izango dira azken leiaketa ontan jokatuco dutenak.

Txapelketa au antolatzen ari diranak, Euskaltzaindiaren eta Tolosa'ko Udaletxearen izenean, beste xeetasun guziak erabakitzen ari dira. Bere sasoiak kontuan jarriko ditugu gure irakurleak kokka oiek erabakitzen diranean.

Tolosa, euskal-jolasen eta jokoen txoko jatorrak egun aundienetako bat izango du Maiatzaren laugarrenean.

ZERUKO ARGIA'n bi aldiz eman da Santa Engrazia bas-elizaren berri. Lehendabizikoen José de Arteche jaunak, eta bigarrengoan M. Atxaga'k. Baño ez genun bi aste oietan argazkirik ekarri gure orrietara. Gaiñean ikus dezakegu arkaitz erdian jasotako baseliz au. Azpian agiri diran bi oiek, Aranburu jauna, gure lankidea ta Migel Atxaga Aizarna'ko erretore jauna.